Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

…й 1921 оной …21-hээ гарана. | № 149 (18472) | 1990 оной июниин 29, пятница | Сэн 3 мун.

ЖУРНАЛИСТНУУДТАЙ УУЛЗАЛГА

…байгаа КПСС-эй …эр гансал манай …бэшэ, харин бүхы …ехээр hонирхо… июниин 27-до …дын хэрэгүүдэй … хэблэлэй түб… …уулзалга элирхэй… КПСС-эй ЦК-гай …й гэшүүн, ЦК… В. А. Медведев… совет журна…гадна, олониитэ…нүүдые тараадаг …нуудай хэрэгсэл…ада байдаг олон …шэд ерэhэн бай… урда тээхи үгэ …хөөрэлдөөнүүдэй … асуудал зүблэ…бигдаба.

…VIII съездын хэб…доhон Програм…н проектые эдэ …шэлэн харуулна … секретарь сугла… үгэ хэлэхэдээ …нь съездэ бэл…ин хүдэлмэриин …й үрэ дүн боло…тор КПСС-эй ЦК…ые зүбшэн хэл…уун оршон бай… гэжэ тэмдэг… тоото hанамжа… харaa бодол…лгодобо. Минии толгойлhон хүдэлмэриин бүлэг баян материалтай байба. ЦК-гай Платформын тала баригшадай бэшэ, харин ондо ондоо документнүүдые дурадхагшадай, тусхайлбал, демократическа платформые зохёогшодой оруулhан дурадхалнууд хараада абтаба. Тэдэнэй тала баригшад хүдэлмэриин бүлэгтэ хабаадаа.

Платформын проектhээ илгаатай документ бэлдэгдэhэн байгаа. Платформо болон мүнөөнэй Программна мэдүүлгэ зэргэсүүлэн шэнжэлэгдээ гэжэ В. А. Медведев хөөрөөгөө үргэлжэлүүлбэ. Нэгэдэхеэр, тэрэ хаhагдаа, тиимэhээ улам ойлгосотой болобо. Удха шанарай талааршье ехэ хубилалтанууд оруулагдаа. Мэдүүлгэ соо орон доторхи байдалда үргэн ехэ сэгнэлтэ үгтэнэ. Обществын доройтон унаhан ушар шэнжэлэгдэнэ. Орон дотор социально-политическэ хүсэнүүдые хубаарилан табилга шэнэ зүйл болоно.

Коммунис хараа түсэб тухай дүримые тэрэнэй текстдэ оруулалга гол зүйл болоно. Энэ хадаа хүгжэлтын түүхэтэ ёhо гүрим, элдэб үеын совет хүнүүдэй үргэн ехэ социально-политическэ үндэhэ hуури дээрэ нэгэдүүлхын тула шухала удха шанартай политическэ ба сэдьхэл бодолой баялиг болоно гэжэ тоологдоно.

Хүшэр хүндэ байдалhаа ороноо гаргаха талаар партиин ябуулгануудай программада, дары түргэн хэмжээнүүдтэ хабаатай бүлэгые онсолон таhалагдаа.

Эрхэтэдэй общество дотор хуули ёhото гүрэндэ КПСС-эй үүргэ ба уялганууд тухай хэлэгдэhэн түгэсхэлэй бүлэгынь ехээр заhагдаа.

Бүлэгэй хүдэлмэри литературна бэшэ, харин политическэ хэрэг болобо. Энээнэй үедэ ондо ондоо программануудтай ажал ябуулгаа холбоhон байгаабди гэжэ ЦК-гай секретарь онсолон тэмдэглээ. Хүдэлмэриин бүлэгэй заседанинууд дээрэ түйлагдаhан үгээ ойлголсолгын үрэ дүн тэрэнэй найруулгануудта хабаатай юм. Тиихэдэ тэрэнэй бүридэл түрүүшынхитэй сасуулхада, партиин XXVIII съездын делегадуудай ашаар нилээд үргэдхэгдэhэн байгаа.

В. А. Медведев журналистнуудай асуудалнуудта харюусаба. Тэрэнэй нэгэниинь съездые үнгэргэлгын болзорто хабаатай байгаа. Тэрэ хойшолуулагдаха гээшэ гү? РСФСР-эй Компартиин съездын зарим делегадууд үгэ хэлэхэдээ, иимэ дурадхалнуудые оруулба. Энээнтэй дашарамдуулан, КПСС-эй хүтэлбэрилэгшэд республиканууда Компартинуудай, партиин крайкомууд болон обкомуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй зүбшэн хэлсэхэ шухала гэжэ тоолоно. Съездые хараалагдаhан болзорто үнгэргэхэ шухала гэжэ диилэнхи олонхид тоолоно. Мүнөө иимэ hанал бодол бүлюу болоод байнхай. Съездын урда тээхи ЦК-гай Пленум hүүлшын үгэ хэлэхэ ёhотой. Түсэблэгдэhэнэй ёhоор съездые июлиин 2-то нээхэ шухала гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдүүлээ. Тэрэниие хойшолуулга олонхидто хангалтагүй муугаар нүлөөлхэ байна гэжэ тоолоноб.

СССР-эй Президент болон КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин тушаалнуудые нэгэ хүнэй даажа байhан тухай ямар бодолтойбта?— гэhэн асуудалда В. А. Медведев харюусахадаа, эдэ тушаалнуудые нэгэ хүнэй дааха ябадал болюулагдахал ха гэжэ хэлээ. Гэбэшье мүнөө гүрэнэй толгойлогшо М. С. Горбачевой КПСС-эй хүтэлбэрилэгшын үүргэ дүүргэхэ байhаниинь тон шухала. Энэнь хүшэр хүндэ байдалhаа ороноо дары түргөөр гаргалгын аша туhаhаа үндэhэтэй байна. Энэнь хубилган шэнэдхэлгын замаар урагшаа дабшалгые лаб хангаха арга олгохо юм.

КПСС-эй эб ээ таhархадаа болохо бэшэ гү гэhэн асуудал табигдаа. Энээниие зайсуулхын тула бүхы юумэ хэхэ хэрэгтэй гэжэ В. А. Медведев хэлэбэ. Энээниие бэелүүлжэ болохо гэжэ би тоолоноб. Партиин үзэл сурталай-теоретическэ үндэhэ hууриие нилээд үргэдхэhэнэй ашаар, бүхы хүсэнүүдтэй үгээ ойлголсоhоной ашаар энээниие түйлажа болоно. Гэбэшье тиихэдээ социалис харгы замдаа үнэн сэхэ байха ёhотойбди.

Ажалша коллективүүдтэ партийна организацинуудые усадхаха тухай асуудалда ЦК-гай секретарь байhан хүн хадаа ямараар хандаха байнабта— гэжэ тэрээнhээ асууба. Иимэ харюу үгтөө: Энэ асуудалые хүнэй эрхэнүүдтэй, демократиие хүгжөөлгэтэй нягта холбоотойгоор шиидхэхэ шухала. Предприятинуудта партийна организацинуудые усадхаха гээшэ хүнэй эрхэнүүдые хизээрлаха гэhэн удхатай болоно.

Үшөө нэгэ асуудал: КПСС-эй түрүүлэгшын тушаал хэрэгтэй гү? ЦК-гай толгойдо Түрүүлэгшэ байха ёhотой гэжэ hанаnaб. Энэ хадаа хүндэтэй тушаалтан байхаhаа гадна, үнэхөөрөөшье партиин хүтэлбэрилэгшэ байха ёhотой ха юм даа гэжэ ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн харюусаба.

Советскэ Союзай, США-гай, Европын элдэб оронуудай, Араб, Зүүн зүгэй гүрэнүүдэй олониитэдэ мэдээсэлнүүдые тараадаг хэрэгсэлнүүдэй түлөөлэгшэдэй табиhан бусад асуудалнуудта харюунууд үгтөө.

Тэрэнэй толгойлдог хүдэлмэриин бүлэгэй гэшүүд—«Автоприбор» гэжэ эрдэм-шэнжэлэлгын институдай парткомой секретарь В. А. Якишев, СССР-эй Наукануудай академиин Философиин институдай директор В. С. Степин, Москвагай Владимир Ильичэй нэрэмжэтэ электромеханическа заводой эрдэмэй инженернэ түбэй начальнигай орлогшо А. Е. Федотов, КПСС-эй ЦК-гай Үзэл сурталай таhагые даагшын орлогшо О. И. Ожерельев гэгшэд В. А. Медведевтэй хамта пресс-конференцидэ хабаадажа, асуудалнуудта харюусаhан байгаа.

(ТАСС).

КПСС-эй XXVIII съездын делегадта үгэ үгтэнэ

СЭХЫЕНЬ ХЭЛЭХЭДЭ

КПСС-эй XXVIII съездын делегат, Яруунын районой «Коммунизм» колхозой түрүүлэгшэ Л. Д. ЦЫБИКЖАПОВАГАЙ РСФСР-эй Коммунис партиие эмхидхэн байгуулгын съезд дээрэ хэлэхээ бэлдэhэн материалые уншагшадайнгаа анхарагда дурадханабди.

Манай Буряадай областной партийна конференци Россин Коммунис парти байгуулха дурадхалые дэмжэhэн байна. Сэхыень хэлэхэдэ, энэ асуудалаар коммунистнуудай hанамжа нэгэн адли байгаа гэхын аргагүй.

Партиин шэнэ байгуулалта «Демократическа платформын» тала баригшадай «үндэhэн» боложо, тэдэнэр хубилган шэнэдхэлгын, демократиин лозунгнуудые хэрэглэжэ, үнэн дээрээ партиин урдаhаа тэмсэл эмхидхэхэгүй юм аа гү гээдшье маргажа байhан тухайгаа хэлэhэн коммунистнууд олон. Гэбэшье бидэ мүнөө Россин партийна ямар организаци манда хэрэгтэйб гэhэн гол асуудал зүбшэн хэлсэхэ ёhотойбди.

«Демократическа платформын» тала баригшад ямаршье ёhо гүримгүй, түбhөө хүтэлбэрилэгдэхэгүй ассоциаци, элдэб фракцинууд боложо хубаарха гүримаар Россин партиие байгуулхые оролдоно. Мүн эдэ хүсэнүүдэй нүлөөн доро Россин ЦК болон КПСС-эй ЦК-гай хоорондо хёмороон зүришэлдөөн гаража, парти болон гүрэмнай hалахадаа болохо гээд айжа байhанаа хэлэhэншье хүнүүд бии. Россин Компарти байгуулха шиидхэбэри абахадаа, КПСС-эй зорилгонуудые, Программа болон теоретическэ үндэhэ hуурииень гүйсэдөөр халан абажа, КПСС-эй нэгэ хубинь болоод, Россин коммунистнууд партиин, совет арадай бата нэгэдэл бэхижүүлхын түлөө оролдохо ,эжэ мэдүүлхэ ёhотойбди гээд hананаб.

Тэрэшэлэн манай болон бусад автономито республикануудай партийна организацинуудые статустай болгохо асуудал шиидхэхэ хэрэгтэй. Зарим хүнүүдэй сепаратис үзэл бодол гаргажа, Россиие бүхэсоюзна шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ хабаадалгаhаа холодуулхые, Россин асуудалнуудые бүхэсоюзна асуудалнуудтай зүришэлдүүлхые оролдожо байhан ушар Буряадай коммунистнуудай hанаа зобооно.

Росси хадаа Совет гүрэнэй түшэг тулгууринь болохо ёhотой. Россин Компартиин байгуулагдахада, зүүн зүгэй нютагуудай социально-экономическа хүгжэлтын асуудалнууд hайнаар шиидхэгдэхэ байха гээд манай коммунистнууд ехээр этигэнэ. Түбэй министерство болон эмхи зургаануудай оролдолгоор манай автономито республикын арадай ажахын хүгжэлтэ урагшагүйдэhэн байха юм. Энэ ушарhаа социальна талаар манай республика гээгдэлдэ орсонхой. Ажабайдалай гол дүнгүү дээр манай Буряад орон Россин бусад хизаар, областьнуудай байдалhаа гээгдэнхэй. Өөhэдыгөө хүтэлбэрилхэ, өөрыгөө өөрынгөө олоhон мүнгөөр хангаха гүримда республикымнай орохо талаар асуудалнууд мүн лэ hанаа зобооно.

Тэрэшэлэн Байгал далай шадарай байгаали хамгаалгатай холбоотой капитальна hомололго, манай эндэ газарай ехээр хүдэлдэг байhан ушар хангалгын түбүүдhээ холо оршодогнай манай экономикын хүгжэлтые бүри орёо, хүндэ болгоно. Хайшаншье гэхэдэ, республикымнай арадай ажахы субвенцигүйгөөр саашадаа аша үрэтэйгөөр хүгжэжэ шадахагүй.

Байгал далай — бүхэроссин, бүхэсоюзна асуудал болоно. Буряадай болон Эрхүүгэй областиин хүсөөр тэрэнэй асуудалнуудые шиидхэхын аргагүй.

Эндэ хэлэгдэhэнтэй холбон, ядохимикадуудые, минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэхэ, хүдөө ажахыда мелиоративна хүдэлмэри ябуулха талаар бодото эрдэмэй үндэhэ hуури дээрэ үндэhэлhэн дурадхалнуудые оруулжа болохо байна. Эндэ Байгал далайн оршон тойронхи байдал хараада абаха хэрэгтэй. Энээн тухай хэлэхэдээ, ямар нэгэ шухала асуудал табихын тула хэлэнэ бэшэб. Юуб гэхэдэ, Россин Компарти, тэрэнэй ЦК регионуудай арадай ажахые комплексноор хүгжөөхэ талаар социально - экономическа политика зохёоходоо, харюусалга ехэтэйгээр хандаха ёhотой гэжэ hананаб.

Россин Компартиие байгуулга хадаа үзэл сурталай-политическэ хүдэлмэри hайжаруулха хэрэгтэ, коммунистнуудые элсүүлэн нэгэдүүлхэ, олон партинуудай бии боложо байhан үедэ Соведүүдтэ, тэрэ тоодо РСФСР-эй Верховно Соведтэ партийна нүлөө үзүүлхэ арга боломжо болоно гээд найдажа байhан нүхэдэй hанамжа дэмжэнэбди. Юуб гэхэдэ, Соведүүдтэ нүлөө үзүүлхын түлөө, засагай нүлөө политическэ тэмсэлэй үнэн дээрээ улам хурсадаха байhыень бидэ элеэр ойлгохо ёhотойбди.

Нацинууд хоорондын харилсаанууд, Россин Федерацида олон асуудалнууд сугларанхай. Манай республикада, Россин бусадшье национальна байгуулалтануудта эндэ ажаhуудаг үндэhэн яhатанай, мүн ородшье зоной национальна мэдэрэл дээшэлээ. Алишье талань экономическа, социальна талаар хаhуулангхайбди гэжэ өөhэдыгөө тоолоно.

Буряад зоной ажаhуудаг нютагуудые нэгэдүүлхэ асуудал табигдана гэхэ гү, али 1937 он болотор бии байhан урдын хилэдэ бусаха, түрэл хэлэеэ хүгжөөхэ, национальна кадрнуудые бэлдэхэ, дэбжүүлхэ зорилтонууд табигдана. Эдэ асуудалнуудта хайша хэрэгээр хандажа болохогүй. Тэдэниие hайнаар шэнжэлэн хаража, бодото шиидхэбэринүүдые абаха хэрэгтэй. Энээнтэй дашарамдуулан, нэгэ иимэ дурадхал оруулнаб. Энээниие дэмжэхыень делегадуудые гүйнаб. Энэ хадаа автономито республиканууда партийна организацинуудта республиканска парторганизациин статус үгэхэ тухай дурадхал болоно. Энэ асуудал заатагүй шиидхэгдэхэ ёhотой.

Бидэнэй өөhэдөө шиидхэхын аргагүй асуудалнууд бии. Хэдэн нютагуудай хүсэл оролдолго тааралдуулха хэрэгтэй болоно. Россин Компарти гүрэнтээ хэлсэжэ, энээниие шиидхэхэ байха гэжэ найданабди. Арадуудай соёл, ёhо, заншал, хэлэ улам хүгжөөхын тула ехэ юумэн хэгдэхэ ёhотой байна. Мүнөө дээрээ энэ талаар мүртэй юумэн хэгдэнэгүй. Эндэ бодото хэрэгүүд хэрэгтэй.

Партийна аппарат тухай хэлэхэдэ, тэрэ тон үсөөн аад хүсэтэй, краевой, областной партийна организацинуудта туhалха зорилготой байха ёhотой. Тэрэнэй байгуулалтада автономито республикануудай болон регионуудай түлөөлэгшэд заатагүй орохо зэргэтэй болоно.

Россин Коммунистическэ парти хадаа КПСС-эй Программа болон Уставай ёhоор ажал ябуулгаа эрхилдэг, нэгэ hаналтай коммунистнуудай бата бэхи холбоон боложо, социализмын замые шэлэн абаhан, хүдэлмэришэн ангиин, тараяшадай болон бүхы ажалшадай аша туhые харюулдаг парти байха ёhотой гэжэ hананабди.

Хяагтын районой Ехэ-Нугын совхозой овощ ургуулагшад эдэ үдэрнүүдтэ 11 гектарта капустын рассада тарижа эхилээ. Тэрээнhээ гадна зургаан гектарта морхооб, hонгино, үгэрсэ, помидор таригдаад байна.

Ажахын уhалууриин газар дээрэ «Сигма» түхэлэй нэгэ, уhалууриин нэгэ түхеэрэлгэ, бүлүүр хоёр станци үдэр hүнигүй хүдэлгэгдэнэ.

Сагаан-Арал дээрэхи 90 гектар сабшалан бүлүүр станциин хүсөөр Сүхэ мүрэнhөө үдэр hүнигүй уhалагдажа байна. Эндэ моторист Митян Александрович Ефремов, луговод Михаил Гаврилович Разуваев гэгшэд хоёр халаанда ээлжээлээд хүдэлнэ.

190 гектар талмайтай Ехэ-Олтирог гэжэ сабшалангай газар Сүхэ мүрэнэй эрьедэ тодхогдоhон бүлүүр станцяар хоёр удаа hайса ундалагдаа. Мүнөө үедэ даалгагдаhан сабшалангаа hайнаар уhалжа байhан моторист Иван Гаврилович Разуваев, луговод Николай Фёдорович Серых гэгшэд үндэр ургаса абахаар найдана.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: луговод Михаил Разуваев; моторист Митян Ефремов Сагаан-Аралай сабшалан дээрэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.

Зунай бэлшээриие зүбөөр хэрэглэе!

БҮТҮҮ-ЗЭДЫНХИДТЭ БАТААР НАЙДАМААР

Буряадай республикын түрүү hаалишадай нэгэн Пылжит Раднаевна Жаповатай уулзажа, хөөрэлдэхэ зорилготойгоор Бүтүү-Зэдэдэ ерэхэдэмнай, тэрэ яаралтай хэрэгээр Улаан-Үдэ ябашаhан байба. Захааминай шэмэрүүн байгаалиин эрхэ байдалда үнгэрhэн жэлдэ энэ малшан даалгагдаhан үнеэн бүриhөө 3139 килограмм hү hаажа, районойнгоо совхозуудай hаалишадай дунда урдандаа үзэгдөөгүй ехэ амжалта түйлаhанайнгаа түлөө республикын Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэхэ болоhон хадаа дүрэеэ буулгуулхаяа Буряадайнгаа ниислэл хото гараhан гэжэ мэдэбэбди.

— Юрэдөө, ямар гээшэб даа, мүнөө үедэ сагаан эдеэ элбэгжүүлхын түлөө үдэр бүри килограмм hүнэй түлөө бүхыгөөрөө оролдожо байхадашни, үндэр наhатай болоhон түрүү hаалишамнай гансал дүрэ зурагаа буулгуулхаяа аяар Улаан-Үдэ баалалтаар ошобол даа. Ямар нэгэн фотографые нишэнь эльгээхэдэ аргагүй байгаа юм гү?— гэжэ эндэхи фермые даагша Иван Цыдыпович Бальжанов голхорон бидэндэ мэдүүлбэ.— Манай фермэ дээрэ Пылжит Раднаевнаhаа гадна районой түрүү hаалишадай дунда оролсодог ондоошье hаалишад биил даа,— гэжэ нэмэбэ.

Иван Цыдыпович урдандаа Дүтэлүүрэй совхозой элдэб ажалда хүдэлжэ байhанаа 1985 ондо хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй дурадхалаар Бүтүү-Зэдын hү hаалиин фермые даажа абаhан юм. Тэрэ үедэ энэ коллектив гээгдэгшэдэй дунда нэрлэгдэдэг байhан гээшэ. hаалишад олоор дуталдадаг, үнеэдшье олоор hубайржа, шэргэжэ байдаг бэлэй. Харин фермын байдалынь мүнөө тад ондоо, районой hү hаалиин фермэнүүдэй дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй hара бүриин дүнгүүдээр ходо эрхимлэжэ байдаг болонхой. Байгша оной үнгэрhэн табан hарын дүнгөөр бүтүү-зэдынхид фермынгээ үнеэн бүриhөө 1234 килограмм hү hааба. Энэнь район соо эгээл үндэр үрэ дүн болоно. hаагдаhан бүхы hүнэйнгөө 60,8 процентыень нэгэдэхи сортоор, 38,6 процентыень хоёрдохи сортоор гүрэндөө тушаагаа. hүнэй тоhолигынь 3,56 процент болоно. Нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада, үнеэн бүриhөө hү абалгань 20 килограммаар дээшэлүүлэгдээ. Эдэнэр мүнөө жэлдэ бүхыдөө 2350 центнер hү үйлэдбэрилхэ социалис уялгынгаа хахадhаа ехэнхиень дүүргээд байна. Зунай болон намарай элбэг hүнэй сагые шадамараар, бодомжотойгоор хэрэглэhэнэй ашаар коллектив социалис уялгаа холо үлүүлэн дүүргэхээр зэhэнхэй ажаллажа ябана.

— Хэдэхэн жэлэй саада тээ гээгдэжэ ябаhан аад, түрүү зэргэдэ яагаад гарашабат,— гэhэн асуудалда Иван Цыдыпович иигэжэ мэдүүлбэ.— Ажахын тоосоондо ороhоной hүүлээр бүхы hаалишадай ажалдаа ханамжатайгаар, оролдосотойгоор хандадаг, грамм hүн бүхэнэй түлөө тэмсэдэг, гаргашын зэд мүнгэ бүхэниие тоолодог болоhоной ашаар лэ амжалтанууд түйлагдадаг болоо гээшэ. Мүнөө арендын подрядай гүримда ороод байнабди. Дүнгүүднай, салин хүлhэмнай бүри дээшэлхэ байхал.

— Иван Цыдыповичын шадамар бэрхэ хүтэлбэрилгын ашаар бидэнэр мал адуулагшадай, мүн hаалишадай, тугалшадай салин хүлhэн горитойгоор дээшэлээ. Урдандаа арай шамай зуу гаран түхэриг салин абажа байhан мал адуулагшад мүнөө 400 гаран түхэриг абадаг болонхой. Иимэ салин абадаг болоhон хойноо хэн hайнаар ажаллаха дурагүй байхаб даа,— гэжэ фермын мал адуулагшадай нэгэн нэмэнэ.

Мүнөө үедэ жэлэй эхинhээ хойшо үнеэн бүриhөө 1456 килограмм hү hаагаад байhан П. Р. Жаповаhаа фермын нүгөөдэ hаалишан Ольга Базаровна Бальжанова тиимэ холошье гээгдэбэгүй. Эдэ хоёр hаалишад жэлэй туршада үнеэн бүриhөө 2300 килограмм hү hааха социалис уялгануудаа болзорhоонь урид дүүргэжэ, районойнгоо гурбан мянгатанhаалишадай дунда орохо найдамтай үндэhэ hуури табяад байнхай. Эдэнэр районой hаалишадай социалис мүрысөөндэ 3—4-дэхи hуури эзэлнэ. Зэдын комбинадай Захааминай совхозой эрхим hаалишан Е. П. Максимоваhаа, Хамниин совхозой Е. Ю. Беломоеваhаа тэдэнэр тиимэ холошье гээгдэбэгүй. Тэдэнь тус тустаа үнеэн бүриhөө 1499 ба 1458 килограмм hү hаагаад байна.

Урматайгаар хүдэлжэ ябаhан Бүтүү-Зэдын hү hаалиин фермын бүхы hаалишадта, мал адуулагшадта, тугалшадта, тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэ И. Ц. Бальжановта байгша ондо ажалдаа үндэр амжалтануудые түйлажа, абаhан социалис уялгаа нэрэтэй солотойгоор бэелүүлхэ байhандань батаар найдамаар.

М. ГОНЧИКОВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Бүтүү-Зэдын фермын түрүү hаалишадай нэгэн О. Б. Бальжанова.
Б. ТАБДАЕВАЙ фото.

…БШАГАЙ hАРА СОНОСХОГДОБО

…оной сагай уларилые …абажа, ниитынгээ …малда үбhэ тэжээл …бэлдхэхын тула урга… сабшажа хуряаха …араалhан Баргажанай … колхоз, совхозуудта … бэлэдхэхэ габшагай … согдобо. Энэ район… …нхи ажахынууд жэл …Баргажан голой үер… уламжалан сабша… … ургаса хуряажа үр… …hанда абхуулжархи… … Тиин байгша ондо … энэ хохидолые … абтахагүйн тула саб… … ногооной үшөө үр… …зэнгүй, хуряажа аба… …ндээ. …үүлээн эндэ АВМ агрегадууд хүдэлгэгдэхөөр хараалагдана. Гадна сенаж ехээр даража абаха зорилготой. Мүн сабшалангай ногоо түргэн хатаагаад, тюк болгон багсалжа уяад суглуулха арга үргэнөөр хэрэглэхэ гэлсээ.

Мүнөө район дотор габшагай hарада хэгдэхэ ажалай, илангаяа бэлэдхэгдэхэ тэжээлэй хэмжээн ажахы бүхэндэ тодорхойлогдоо. Жэшээлбэл, район соо үдэр бүхэндэ 4565 центнер гэхэ гү, али hара соо 136.900 центнер үбhэн хуряагдахаар хараалагдана. Уhанай үерhөө хохидодог Уланай колхоз габшагай энэ hарада 19.500 центнер, Хилганын колхоз — 18.500, Шитханай совхоз — 26 мянган, Бодоной совхоз — 14.400 центнер үбhэ hүрилжэ абаха байна. Хэрбээ графигай ёhоор габшагай hарын эхин долоон хоногто Уланай колхозой тэжээл бэлэдхэгшэд 2 мянган центнер үбhэ хуряажа абаха hаа, удаадахи долоон хоногто хоёр дахин ехэ үбhэ суглуулхаар хараална. Мүнөө ажахы бүхэндэ иимэрхүү түсэб зохёогдоо.

Ниитын малай үбhэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ гансашье ажахынуудай тэжээл үйлэдбэрилдэг подразделенинүүд, механизаторнууд бэшэ, мүн районой бүхы ажалшад, ехэ багагүй үбгэн залуугүй булта хабаадалсажа, горитойхон хубитаяа оруулалсаха байна.

Д.-Н. ХОБРАКОВ.

…ОТДЕЛЕНИ БАЙГУУЛАГДАА

…алда болон ветери… …анда эрдэмэй-үйлэд… …үйлалтануудые аша … үргэнөөр нэбтэ… …олониитын элүүрые …да ветеринарна мэр… … аша габьяае дээ… … мүн ветеринарна …дэй хүсэлэл эрмэл… …үүлхэ зорилготой… …союзна ветеринарна … шэнээр байгуу… Буряадай республи… …делени hаяхан бүри… …ба. Дурсагдагша от… …гша оной майн 24… … үнгэрhэн Буряадай АССР-эй ветеринарна мэргэжэлтэдэй эмхидхэн байгуулгын конференци дээрэ мүндэлжэ, өөрын устав баталаа hэн.

Ассоциациин энэ отделениин гүйсэдхэлгэ-зонхилолгын орган конференцидэ hунгагдаhан түрүүлэгшын хүтэлбэритэй правлениин бюро болоно. Тус орган бүхы отделениин ажалые хүтэлбэрилхэ уялгатай.

Ветеринарна ассоциациин Буряадай республиканска отделени хадаа СССР-эй Бүхэсоюзна ветеринарна ассоциациин территориальна подразделени байхаhаа гадна абтаhан энэ уставайнгаа, мүн ССР Союзай Хуулиин үндэhөөр ажалаа эрхилхэ, мүн ямаршье захиргаанда хабаагүй, өөhэдынгөө мэдэhэн hайн дуранай эмхи гээшэ. Тиимэhээ ветеринарна асуудалнуудай, амитадые үбшэ хабшанhаа hэргылгые хангаха, мүн малай ашаг шэмэ дээшэлүүлжэ, колхоз, совхозуудай, кооперативна болон арендаторнуудай ажахынуудай, предприяти, эмхинүүдэй хамhабариин ажахынуудай мал ажалда ветеринарна туhаламжа үзүүлхэ талаар олониитын анхаралые элсүүлэн хандуулха уялгатай юм.

В. ДОРЖИЕВ.

1226 ГРАММААР

«Авангард» совхозой олохон малшад мүнөө, зунай hарын үедэ, ажалдаа үндэр дүнгүүдые түйлажа ябана. Жэшээлхэдэ, ажахын нэгэдэхи отделениин тугалшан Евдокия Павловна Черноярова үнгэрhэн hарын туршада даалгагдаhан бүлэг тугалнуудайнгаа толгой бүриин шэгнүүрые сүүдхэдэ аяар 1226 граммаар нэмээhэн байха юм. Энэ түрүү малшан эхэнэр оролдосотойгоор хүдэлhэнэй ашаар иимэ үндэр амжалта түйлажа шадаа ха юм.

Евдокия Павловнагай харууhалhан залуу мал богони болзорой туршада шэгнүүрээ түргэнөөр нэмээдэг байна. Тэрэ тугал бүриингөө шэгнүүрые хоногой туршада 734 граммаар дээшэлүүлжэ шадаа.

Мүн лэ хоёрдохи отделениин тугалшан Галина Дашиева муу бэшэ үрэ дүнгүүдые мүнөө түйлаад ябана. Тэрэ май hарын хугасаа соо харууhалдаг нарай нялха тугал бүриингөө шэгнүүрые сүүдхэдэ дунда зэргээр 802 граммаар нэмээhэн байна.

Эдэнэр түйлаhан амжалтаяа улам арьбадхаха хүсэлэнтэй байhанаа мэдүүлнэ.

В. ШИРДАРМАЕВ.

Мухар-Шэбэрэй район.

ШАГНАЛ

Эрдэм-шэнжэлэлгын болон багшын ажал ябуулгада габьяатай байhанайнгаа түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар **«Буряадай АССР-эй эрдэмэй габьяата хүдэлмэрилэгшэ»** гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэбэ гэбэл:

Балданов Саян Жимбеевич — Буряадай гүрэнэй Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай литературын кафедрын доцент, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат,

Дарбеева Анна Ангадыковнада — СССР-эй АН-ай Хэлэ шэнжэлэлгын институдай түүрэг болон монгол хэлэнэй лабораториин ахалагша эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ, хэлэ, бэшэгэй, эрдэмэй доктор,

Максанов Сергей Алексеевичтэ — СССР-эй АН-ай СО-гой Буряадай эрдэмэй түбэй Ниитын эрдэмэй институдай ахалагша эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ, түүхын эрдэмэй доктор,

Эрдэм-шэнжэлэлгын болон багшын эдэбхитэй ажал ябуулгынь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба:

Базаржапов Чимитдоржи Базаржаповичые — Буряадай хүдөө ажахын институдай тоолон-тодорхойлолгын болон статистикын кафедрын доцент, экономикын эрдэмэй кандидат,

Куликов Алексей Александровичые — СССР-эй АН-ай СО-гой Буряадай эрдэмэй түбэй Геологиин институдай лабораториие даагша, геолого-минералогическа эрдэмэй кандидат,

Ленскинов Николай Иринчеевичые — СССР-эй АН-ай СО-гой Буряадай Естественнэ эрдэмэй институдай түрүү эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ, физико-математическа эрдэмэй кандидат,

Пронина Светлана Васильевнае—СССР-эй АН-ай СОгой Буряадай Естественнэ эрдэмэй институдай ахалагша эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ, биологиин эрдэмэй кандидат,

Фролов Дамнин Шагдуровичые—Зүүн Сибириин технологическа институдай ректор, профессор, техническэ эрдэмэй кандидат.

Арадай hуралсалай кадрнуудые бэлэдхэлэй материально-техническэ бааза байгуулха, бэхижүүлхэ хэрэгтэ габьяатай байhанайнгаа түлөө Буряадай гүрэнэй Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай захиргаанай - ажахын хүдэлмэриин талаар проректор Александр Дамдинович **Цыденов** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар **«Буряадай АССР-эй габьяата инженер»** гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Залуу үетэниие hургаха болон хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ түйлэhан амжалтануудайнгаа, ниитын ажал ябуулгые эдэбхитэй ябуулhанайнгаа түлөө Улаан-Үдэ городой 46-дахи дунда hургуулиин директор Галина Иннокентьевна **Лучникова** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнагдаба.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Үзэл сурталай хүдэлмэри

БАТА ЭТИГЭЛ БОЛГОХО

Мүнөө КПСС-эй XXVIII съездын болохоёо байһан үедэ республикымнай коммунистнуудай, партийнабэшэ ажалшадай зүрхэ сэдьхэлые элдэб асуудалнууд зобооно. КПСС бүхы түрүү, һайн хүсэнүүдые нэгэдүүлжэ шадаха гээшэ гү? Общество соо партида этигэл үшөө бии гү? Тэрэ һаяын сагта политическэ нүлөөгөө үзүүлжэ, саашадаа тэрэнээ үргэдхэжэ, бэхижүүлжэ шадаха гээшэ гү? КПСС бусад ниитын-политическэ хүдэлөөнүүдтэй бүтээмжэтэйгээр хөөрэлдэжэ шадаха гү? Иимэ асуудалнууд хаа хаанагүй гарана.

Энэшье ойлгосотой. Парти хубилган шэнэдхэлгын, өөрынгөө хүдэлмэри үндэһөөрнь хубилгалгын харгыда гараа. Энэ хүнгэн харгы бэшэ. Энэ харгыдаа тэрэ элдэб бэрхэшээлнүүдые дабаха баатай болоно. Тиигээдшье КПСС мүнөө үедэ демократическа гуримай үндэһэ һуури дээрэ политическэ бусад хүсэнүүдтэй, ниитын бусад хүдэлөөнүүдтэй тэмсэжэ хүдэлхэ ёһотой болоно.

Иимэ байдал заншалта бэшэ. Тиимэһээ республикын партийна организацинуудай зарим үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэд тээлмэрдээд байна. Ниитын-политическэ мэдээсэлэй түбтэ болоһон уулзалга дээрэ үгэ хэлэһэн нэгэ хүн өөрыгөө социал-демократическа партиин гэшүүнби гэжэ тоолоод, КПСС-ые «танай парти» гэжэ байгаад хэлээ. Мүнөө үедэ партиие хамгаалха, иимэ хүнүүдтэ буруу байһаниинь баримтатайгаар ойлгуулжа үгэхэ, тэдэнһээ айнгүй, үгэ буляалдан хөөрэлдэхэ гээшэ тон шухала.

Мүнөө үедэ манай республика соо политическэ олон хүдэлөөнүүд бии болонхой. Илангаяа РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй, нютагай Совгедүүдэй арадай депутадуудые һунгаха үедэ тэдэ олошороо. Манай нюдэн дээрэ шэнэ байгуулалтанууд бии болохоһоо гадна тэдэ өөһэдын үзэл сурталтай боложо байна.

Ушар иимэһээ республикын партийна организацинууд тэдэнэртэй хөөрэлдөө хэхэ, хубилган шэнэдхэлгын хараа бодолтойшуултай нягта холбоотойгоор хүдэлхые оролдохо ёһотой. Эндэл партийна хүдэлмэриин стратеги, тактика гэһэн ойлгосонууд ухаанда ороно. Партийна организаци бүхэн өөрын онсо тактикатай байха зэргэтэй. Мүнөө партиин райкомууд нютаг дээрээ ёһотой ори ганса политическэ хүсэн болоно. Тэдэнэй гарта теоретическэ, тактическа бүхы хэрэгсэлнүүд бии. Тиимэһээ эдээниие зүбөөр, эдэбхитэйгээр, аша үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ уялгатай. Тиигэбэл, һайн үрэ дүнгүүдые туйлаха.

Иимэ байдалда үзэл сурталай хүдэлмэри ямар байха ёһотойб? Орон соо, республика доторшье ниитэ-политическэ байдал ехэл хүлгөөтэй. Энэ байдалые тогтууритай болгохо, зоной ажабайдалда һайн нүлөө үзүүлхэ талаар болоһон хубилалтанууд харагданагүй. КПСС-эй обкомой үзэл сурталай таһагай хүнүүдэй һанамжа мэдэхын тула үнгэргэһэн хэмжээ ябуулгануудай дүнгүүдые хаража үзэхэдэ, зоной һанал бодол элдэб ондоо гээд тодорно.

Иимэ байдал хараада абажа, бидэ үзэл сурталай хүдэлмэри нарижуулан һайжаруулха уялгатай болонобди. Энэ хадаа хүнгэн бэшэ хүдэлмэри.

Манай һанахада, мүнөө үедэ партиин үзэл сурталай тодо хараа шэглэл яаха аргагүй хэрэгтэй болоод байна. Тэрэниие зохёохы ёһоор хүгжөөхэ хэрэгтэй болонхой. Энэ хадаа хүнгэн хэрэг бэшэ. Сэбэр саарһан дээрэ бэшэгдээд эхилхэ юумэн бэшэ, харин эндэ шэнжэлэлгын ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ байна. Партийна комитедүүдэй үзэл сурталай хүдэлмэриин ёһотойл түбүүд гэхэдэ, үзэл сурталай комиссинууд болохо байна. Эдээнэй хүдэлмэри һайнаар эмхидхэжэ шадабал, ашаг үрынь дээшэлхэ байһаниинь эли.

Жэшээлхэдэ, партиин Тарбагатайн райкомдо энэ комиссиин хүдэлмэридэ ехэ анхарал хандуулагдадаг. Оюун сэдьхэлэй, эстетическэ хүмүүжүүлгын асуудалнуудаар, соёлой, арадай эрдэм һуралсалай таһагуудай, районой газетын, радиогой хүдэлмэриин талаар элдэб дурадхалнууд энэ комиссида харагдана, шиидхэбэри абтана. Бүхы городской, районно комитедүүд иимэ юумэ хэнэ гэхын аргагүй. КПСС-эй обкомдо байгуулагдаһан комиссиин хүдэлмэри һанаһанда хүрэнэгүй.

Энээнтэй дашарамдуулан, үзэл сурталай комиссинууд өөһэдынгөө хүдэлмэридэ бүхы коммунистнуудые олоор хабаадуулха байгаа гэхэ байнаб. Тэдэндэ найдаха хэрэгтэй. Мүнөө үедэ коммунистнууд партиин хэрэгүүд тухай үргэн хөөрэлдөө эмхидхэхэ уялгатай. Нүхэр ёһоной харилсаан партийна ажабайдалай гол ёһо болохо ёһотой.

Мүнөөнэй үе саг партийна организацинуудай урда шэнэ зорилгонуудые табяа, гэжэ мэдээжэ. Эндэ үзэл сурталай хүдэлмэриин онол аргануудай ехэ шухала нүлөө үзүүлхэ байна. Тиихэдээ эдэ онол аргануд зорилгонуудтаа, удхадаа таарадаг байха ёһотой. Тиигэбэл, үндэр аша үрэ үгэхэ.

Үзэл сурталай хүдэлмэри хадаа социальна ажал ябуулгын эгээл орёо зүйлнүүдэй нэгэн болоно. Обществын ажабайдалда, үзэл сурталай үүргын мүнөө улам дээшэлжэ байһан үедэ партиин талаһаа тэрэниие хүтэлбэрилгэ аргагүй ехэ удха шанартай. Парти хадаа үзэл сурталай талаар ажалша хүнүүдтэ үзүүлдэг нүлөөгөө һуларуулха ёһогүй. Энэ хүдэлмэриин гол урданайхи мэтэ совет патриотизмын, интернационализмын үндэһэ һуури дээрэ хүнүүдые хүмүүжүүлгэ болоно. Мүнөө үедэ партийна хүтэлбэриин гол түхэл янза гэхэдэ, үзэл сурталай хэрэгсэлнүүд болохо хэблэлые, политическэ һургуулинуудые, лекторнуудэй бүлэгүүдые хүтэлбэрилгэ болоно.

Үзэл сурталай хүдэлмэриин бүхы шэглэлнүүдээр республика соомнай ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. Нэн түрүүн коммунистнуудай ажабайдалдаа муу муухай ябадал гаргалгые үгы хэхэ талаар ехэ хэмжээнүүд абтана. Политическэ ажабайдалһаа коммунистнуудай холодохо ушар бүхэниие тоонгүй, орхижо болохогүй.

Үзэл сурталай мүнөө үеын ажал ябуулгада нэн түрүүн хүнүүдэй шэнэ хараа бодол бүрилдүүлхэ гээшэ түрүүшын һуури эзэлнэ. Үзэл сурталай хүдэлмэриин гол зорилго гэхэдэ, зоной оюун бодол хүгжөөлгэ, тэдээндэ һанал бодолоо сэхэ хэлэхэ арга олгохо, зохёохы ажал урмашуулха гэхэ мэтэ болоно. Энээнгүйгөөр хүн өөрынгөө бодото шадабари харуулжа шадахагүй. Энээндэ областной партийна комитедэй бүхы хүсэн шэглүүлэгдэнхэй.

Политическэ гэгээрэлэй байшан эршэмтэйгээр хүдэлнэ. Эндэ марксизм-ленинизмын университет байгуулагданхай. Пропагандистнарай семинарнууд саг үргэлжэ үнгэргэгдэнэ. Республика соомнай бүхыдөө 4 мянга гаран пропагандист тоологдоно. Политическэ, экономическа, социальна асуудалнуудаар «түхэреэн столнууд» эмхидхэгдэнэ.

Мүнөө дэлгүүрэй экономикодо орохо асуудал республикын ажалшадта ойлгуулха талаар ехэ программа бэлдэгдэжэ байна. Энээндэ мэдээжэ эрдэмтэд, дээдэ һургуулинуудай багшанар, республикын предприяти, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд хабаадуулагдаха. Политическэ гэгээрэлэй байшангай дэргэдэ ниитын политическэ мэдээсэлэй түб байгуулагданхай. Эндэ ороод гараһан хүнүүд, хөөрэлдөөнэй ямар һонирхолтойгоор үнгэрдэгые мэдэнэ. Элдэб һанал бодол хэлэгдэжэ, үгэ буляалдаан дэлгэрдэг.

Гэбэшье манай хүдэлмэридэ бэрхэшээлнүүд бии. Социализмын хараа шэглэлэй шэнэ теори үшөө зохёогдоогүй байһаар. Энэ үзэл сурталай хүдэлмэридэ горитойгоор нүлөөлнэ. Шэнэ онол аргануудые олохо, түрүү дүй дүршэл бэдэрхэ талаар КПСС-эй ЦК-да, партийна организацинуудта ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. Эрдэмтэдшье үүсхэлтэйгээр хүдэлнэ.

Манай үзэл суртал социализмһаа, холын хараата коммунизмһаа арсана гээд зарим нэгэн шүүмжэлнэ. Энэ тон буруу. Үнэн дээрэ бидэ социализм байгуулха хэрэгтэ, коммунизмын үзэл сурталнуудта хүнгэнөөр, хайша хэрэгээр хандалгаһаа арсаха ёһотойбди.

В. ГОРЛОВ,
КПСС-эй обкомой үзэл сурталай таһагые даагша.

Манай хөөрэлдөөн…

Булад Түмэржапович Чимитов Буряадай хүдөө ажа… ститудай ветеринарна факультет дүүргээд, юһэн жэл… шада Загарайн районой Эрхирэгэй совхозой отделени… хилэгшээр ажаллаһан байна. Тиихэдээ хүдөө ажахын… хүшэр асуудалнуудта, илангаяа экономико болон … хүгжөөхэ хэрэгтэ бүхы һанал бодолоо, хүсэл эрмэлзэл… рюулаа. Энэ нүхэрнай үнгэрэгшэ жэлэй апрель һараһаа… лээд, өөрынгөө һайн дураар малшадай бригада эмхи… намтартай. Тэрэ һүрэг буруунуудые даажа абаад, … арендна подрядай гуримаар эрхилһэн байха юм. Арен… харилсаагаар хүдэлдэг бригадын бригадир Б. Т. Чими… манай корреспондент Баир Бодиев уулзажа, нэгэ хэдэн … далнуудта харюусахыень гуйһан байна. Тэрэнэй харюу… ро тоһилогдобо.

УЯЛГАНУУДАА ДҮҮРГЭХЭБДИ

— Булад Түмэржапович, та совхозойнгоо отделение эрхилэгшээр олон жэлэй хугаса соо хүдэлөөт. Юундэ малшан боложо, арендын аргаар хүдэлхэ гэжэ шиидэбэ гээшэбта!

— Хүнүүд, илангаяа, журналистнууд иимэрхүү асуудалаар ехэтэ һонирходог. Би иимэ харюу үгэхэ байнаб. Урдань захиран зонхилхо гуримай үедэ, өөрөө мэдээд хэхэ юумэмнай үгы шахуу байһан гээшэ. Дээрэһээ ерэһэн заабари, зүбшөөл, захиралтые заабол дүүргэхэ ёһотой байгаабди.

Харин мүнөө хубилган шэнэдхэлгын үедэ республикымнай олон ажахыда арендна ба тоосоото ажалай гурим нэбтэрүүлэгдэжэ эхилээ гэжэ мэдэнэбди. Арендаторнууд яһала һайн үрэ дүн харуулна гэжэ радио, телевизор, газетэһээ мэдэнэбди. Минишье туршаад үзэхэдэ, яаха юм гэһэн бодол толгойдомни ороо бэлэй. Юуб гэхэдэ, хэжэ байһан ажалдаа эзэн байха гээшэ ямар ехэ баяр жаргал гээшэб. Дээрэһээ нэгэшье хүн шинии хэрэгтэ оролсохогүй. Имагтал сүлөөтэ ажал—жаргал гэшэнь энэл ха даа. Тиигэжэ өөһэдтөөл адли бодомжолдог нүхэдөөрөө, нэрлэбэл, Лубсан Хэшигтуев, Цыремпил Бадарханов, Батажаб Балданов гэгшэдтэй арендна подрядай гуримда орожо, хүдэлжэ захалаа һэмди.

— Хүдэлмэри тухайгаа, яагаад эхилһэнээ тобшохоноор хөөрэжэ үгыт даа.

— Совхозтойгоо хэлсээ баталжа, 163 буруу даажа абаа һэмди, зүгөөр жэлэй дүүрэтэр тэдэнэймнай тоо толгой 200 болоһон юм. 300 килограмм шэгнүүртэй болоходонь, ондоо гүүртэдэ тушаадагбди. Хожомынь тэдэмнай һаалиин гүнжад болоод, фермэнүүдтэ тараагдадаг юм. Бидэ бултадаа мал ажахы багаһаа мэдэхэ зомди, тиимэһээ айха юумэн үгыгшэ даа.

— Танай бригадада газар, техникэ, хүдөө ажахын машина, зэр зэмсэгүүд бии юм ааб даа.

— Мөөртэй хоёр трактортайбди. Тэдэнэйнгээ ашаар хүдэлмэриингөө урдэ оронобди. 20 гектар сабшалантайбди… лэ 20 гектар таряа үргүү… политойбди. Эртэ хабар… эхилжэ, энэ газарнууд … хүдэлмэрилжэ захалаа һэ… Хадын саһанай хайлажа бай… үедэ тарялаланайнгаа … уһалжа үрдеэбди. Мүнөө та… ряамнай бултайнхай, ногоо… рон харагдадаг болоо.

Эдэ үдэрнүүдтэ бидэнэр … шаланайнгаа газар уһалжа … набди. Юрэдөө, бороо … ороногүй, баһал ган гасу… лохоёо һанаа хаш. Бэлшээр… ногоон гандажа, үндэһэ… хатажа байнал даа.

Зэр зэмсэгүүдээр түгэс … гагданхайбди гэхэдэ болохо… Ургаһан ургасаяа өөһэдөө … ряажа абадагбди, ялангаяа … һанаа һаа, совхозһоошье … һаламжа эридэгбди.

— Арендэдэ ороһоор … һээ улуужэ байнат. Түрүү… үрэ дүнгүүд, ямар байгаа … гэһэн тобшолол хэгдээ бол… но гү!

— Үнгэрһэн жэлдэ, манай … эндэ ган гасурай болоо… һаань, малаа эдихэ тэжээл… дутаагаагүйбди гэжэ һанана… Совхознай яһала туһалаа … жэ тэмдэглэхэ байнаб. Тоо… лоод үзэхэдэ, олзо оршо… яһала һайн байгаа. … дүнгөөр хүн бүхэмнай 9 мян… ган түхэриг түс түстаа аба… һэн. Зүгөөр бидэнэр, бри… да соогоо зүбшэн хэлсэд … ёр-хоёр мянгаад түхэриг … гээ совхозойнгоо жэл… оруулаа бэлэйбди. Юуб г… хэдэ, шэнэр бии болго… һон, манай Асагадай совхо… энэ тэрэ юумээр ходо дута… дажа байдаг юм. Ухибүүд… саад бариха юм гү, али … доошье шухаг хэрэгтэй юумэ… дэ гаргашална гү, юрэдө… өөһэдөөл мэдэг лэ даа. Х… рэгтэйл юумэндэ гаргаша… һаань, болохо юм бээ.

— Таанад хэлсээгээ … жэлээр баталан абанхайбта…

— Совхозтойгоо бидэнэр … жэл бүри шэнэ хэлсээнүү… баталдагбди. Мүнөө бидэнэр … 172 толгой буруу харууһала… байнабди. Хэлсээнэйнгээ ёһоор … абаһан уялгануудаа дүүргэ… хэбди гэжэ һананаб. Мүн сов… хозшье өөрынгөө уялгануудые … дүүргэхэ аабза гэжэ найда… набди.

ҮДЭР БҮХЭНӨӨ — ҮНДЭР УРГАСАДА

ГАЗАРТА УҺАН ХЭРЭГТЭЙ

Манай район дотор газарай үрэжэл һайжаруулжа уһалха габшагай хоёр һара соностогдоо һэн. Энэ сагай хугасаа соо Анаагай совхозой тэжээл үйлэдбэрилгын бригада, отряд болон звенонуудай хүсөөр горитой ажал хэгдээ, мүн саашадаашье хэхэ, бүтээхэ юумэмнай тон ехэ байна. Юуб гэхэдэ, үнгэрһэн апрель, май һарада газаа хүйтэн байжа, ой тайгын, жалгын оёортохи хүр саһан оройтон хайлажа, горходой уһаншье бага байгаа. Һайрам энэ жэлдэ үзэгдөөгүй, хуурайшаг байба.

Гэбэшье бидэ хараалһанаа бэелүүлхын тула ехэ оролдого гаргаабди. Энэ жэлэй ургасада хэрэглэхээр нуга сабшалан, поли дээрэ дүн хамтадаа 3000 тонно наг шэбхэ гаргагдаа. Тэрэмнай оньһон техникын хүсөөр бутаргагдажа тараагдаад, газарай хүрьһэндэ нидхэрүүлэгдэһэн байна.

Мүн тиихэдэ үбэлэй-хабарай һарануудай үедэ 170 мянга шахуу тошо мүльһэн хүргэгдөө һэн. Игаабэри дулаан эдэ үдэрнүүдтэ сабшалан, бэлшээринүүдээ шарьяса урдаһан түрүүшын ажамидаралта уһаар уһалаабди.

Хабартаа уһалууриин һубаг, ханаабуудай хаалгануд, залуурнууд булта заһабарилагдаа, зарим газарнуудтань түхеэрэлгэнүүдынь һэльбэн шэнэлэгдээ. Гэхэтэй хамта 15 километр утатай ханаабууд сэбэрлэгдэжэ, эрьенүүдынь үндэр болгогдоо һэн.

Сабшалангай 100 гаран гектар газарта 200 тоннеһоо бага бэшэ минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаба.

Һая болотор газаа һалхитай, хүйтэн байгаашье һаань, Үдэ голой эрьедэхи 450 гектарай сабшалан, 200 гектар бэлшээри бүлүүр станцинуудаар уһалагдаа.

Газараа уһалха, үрэжэлыень һайжаруулха хүдэлмэри совхозой нэгэдэхи отделенидэ, луговод Дэша Алсаевай хүтэлбэрилдэг звенодо урагшатайгаар ябуулагдаа. Эдэнэй хүсөөр Хойто-Асын, Баруун-Бэеын сабшалан дээгүүрээ һайжаруулагдажа, бүхы газараа нэгэ дахин уһалжа үрдеэ.

Мүн тиихэдэ Бургааһатын, Хүсөөтын сабшалан хабартаа түрүүшынхеэ амидаралта уһанда хүртэжэ, хүрьһэндөө шииг нойто абаа һэн.

Арга шадабаряа элсүүлжэ, газараа ундалуулха хүдэлмэридээ анхарнабди. Юуб гэхэдэ, намартаа хура бороон манай иишэ ороогүй. Тиихэдэ үбэлдөө — хабартаа саһаншье бага байба. Тобшолбол, мүнөө газарай хүрьһэн үнэһэндэл хуурай ха юм. Зунай эхин үдэрнүүдтэ газараа уһалжа үрдеэгүй һаа, ниитынгээ малда бардам хүрэмөөр үбһэ тэжээл хуряажа шадахагүймнай мэдээжэ.

Манай совхозой Шугын-Үбэрэй сабшалан Владимир Иванович Сотниковой звенодо даалгагданхай. Эндэ районой уһалууриин системын управлениин ба «Бурятводмелиорация» нэгэдэлэй оньһожоруулагдамал-нүүдэл колонныы хүсөөр 100 гектар газарай һөөг бургааһан, дошо болдог, дэгнүүлнүүд отологдожо сэбэрлэгдэнэ. Удаань хүндэ борнойгоор борнойлогдон жэгдэрүүлэгдээ. Мүн энэ газарай хүрьһэндэнь минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаа.

Габшагай хоёр һарын туршада зарим луговодууд болон механизаторнууд хамтаржа, сабшалангаа хорёолоо. Жэшээнь, Валентин Николаевич Бородиной хүтэлбэрилдэг тэжээлэй цехэй коллектив 4000 метр утатай хорёо шэнээр бодхоогоо.

Иимэ хорёонууд Алексей Иванович Козловой даадаг лугомелиоративна отрядай, ажахын тракторно-таряан ажалай бригадануудай хүсөөр 7—8 километрэй зайда баригдаа.

Сабшалан хорёолхо хүдэлмэреэ эдэ үдэрнүүдтэ дүүргээбди.

Бидэ СНП-80/100 түхэлэй бүлүүр станцитайбди. Тэрэмнай тэжээл бэлэдхэхэ Байсын-Эбэртэхи А. Степановай, мүн Шугын-Үбэртэхи В. Сотниковой звенодо даалгагданхай юм. Үдэ голой нэмэхэтэй адли станцияа хүдэлгэжэ, горхоной уһаар ундалуулагдаха аргагүй добо газарнуудаа амидаралта уһаар ханганабди.

Гадна газар уһалха «Фрегат» түхэлэй юһэн түхеэрэлгэнүүд бии. Тэдэмнай бултадаа заһабарилагдажа бэлэн болгогдонхой, һаадгүй хүдэлгэгдэжэ байна.

Уһа сасадаг түхеэрэлгэнүүдэймнай хүсөөр 350 шахуу гектар таряалангай газар уһалагдаха юм. Эндээ горох болон обёосой холисо таринхайбди. Ургуулһанаа сенаж болгон дараха түсэбтэйбди.

Габшагай хоёр һарын туршада хэгдэхээр хараалагдаһан ажалнай үдэр бүхэндэ урагшатайгаар ябуулагдаа юм. Мүнөө сабшалан, таряалан болон бэлшээриеэ найдамтайгаар ундалуулха гээшэ бидэнэй тон шухала зорилго болоно.

П. НОСЫРЕВ,
Хорини районой Анаагай совхозой ахамад мелиоратор.

КПСС-эй XXVIII съездые угтуулан

КПСС-эй XXVIII съезд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхээ байһан ямар асуудалые түрүүшын ээлжээндэ табинабта! гэһэн асуудалтайгаар ТАСС-ай корреспондентнүүд В. Аргунов, Г. Исаков, С. Быхун, Н. Загнойко гэгшэд хэдэхэн үдэрэй үнгэрхэдэ, Москвада нээгдэхээ байһан партийна хуралдаанай делегадуудта хандаба.

ДЕЛЕГАДУУДТА ҮГЭ ҮГТЭНЭ

В. АФАНАСЬЕВА, Москвагай гэр баридаг нэгэдэхи комбинадай Ростокинско түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдэй заводой лабораториин начальник:

— Нэн түрүүн арад зоной бодото үрэ дүнгүүдые хүлеэжэ байһан хубилган шэнэдхэлгын хэрэгые эдэбхижүүлхэ аргатай партиин зэргэнүүдые нэгэдүүлхын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлхэ шухала. Минии һанахада, магазинуудай тагууд дээрэ эд бараанай дүүргэдэхын тула түрүүшын ээлжээнэй, тодорхой хэмжээнүүдые съезд тодорхойлжо, зүбшэн хэлсэхэ ёһотой. Обществын хамгаалагдаагүй хүн зон тухай делегадууд анхаралаа хандуулжа, тэдэнэй ажалай эрхэ байдалые, сэлин хулһые һайжаруулха, хүнүүдэй тон аша үрэ ехэтэйгээр хүдэлхэ арга хангаха шухала байна. Тобшолон хэлэбэл, хүн зон совет болон профсоюзай зургаануудай, захиргаанай зүгһөө саг үргэлжын анхарал оролдолгые мэдэрхэ зэргэтэй. Үшөө шухала юумэниинь юуб гэхэдэ, хаанашье, юугээршье хашагдаа, харшалагдаагүй байһанаа, анхарал оролдолгоор хүреэлэгдэжэ байһанаа ойлгохо ёһотой. Социальна үнэн зүбэй гол ёһонуудые хэншье хазагайруулха ёһогүй.

Е. ЛЕБЕДЕВ, С. М. Кировэй нэрэмжэтэ машина бүтээлгын заводой слесарь (Казахстан):

— Партиие хамгаалхын, тэрэнэй нэгэдэлые бэхижүүлхын тула бидэ аргатай бүхы юумэеэ хэхэ уялгатайбди. Тэрэнэй эб зеые тэһэлхэгүй гээшэ манай политическэ гол зорилго болоно. Манай зэргэнүүдтэ ушар ёһо ойлгодог бүхы хүсэнүүдые нэгэдүүлхэ, хубилган шэнэдхэлгын ябасада һаад тойбо ушаруулдаг бүхы хүсэнүүдһээ холодохо хэрэгтэй. Партидаа, ерээдүйн байдалда арад зоной дахиндаа этигэхые туйлаха шухала. Иимэ этигэл найдалгүйгөөр социальна тэнигүүн байдал хангагдахагүйл. Гэхэтэй хамта гуримшуулагдадаг дэлгүүр тухай баталхадаа, бидэ велосипедтэ тэбхэр мөөр бүтээхэ гэнэ гээшэбди. Удаань тэрэ яахадаа ябанагүйб гэжэ гайхалдажа байналди. Тобшол бол, бидэ сэнгэхээ бэшэ, харин айхабтар хүшэр хүндэ хүдэлмэри хэхээ Москва ошохомнай.

Ю. БРЕМКАУСКАС, Литвагай Компартиин (КПСС) Клайпедын горкомой нэгэдэхи секретарь:

— Литвагай правительствын абаһан республикын арадай ажахые бусадһаа таһалха гэһэн хараа шэглэл манай эрхэтэдэй саашадаа социальна талаараа хубааралгые һүйдхэхэ байна. Би саашадаа үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые хүнүүдтэ үмсэдэнь дамжуулан үгэлгые буруушаанаб. Энэ ушар үргэн олониитые хүдэлмэригүй болгохоһоо гадна, олохон ажалша хүнүүдэй хуулиин ба социальна талаар хамгаалагданги байлгые буруу һүргэхэ байна. Минии һанамжын ёһоор, энэ асуудал ороной коммунистнуудай болохоёо байгаа съезд дээрэ гол һуури эзэлхэ зэргэтэй.

А. ТЕПЛЕНИЧЕВ, Новолипецкэ металлургическа комбинадай парткомой секретарь:

— Партиин нэгэдэл хадаа мүнөө түрүүшын ээлжээнэй, эгээл шухала асуудал болоно. Хүдэлмэриин олон тооной түхэл шэнжэнүүдые, онол аргануудые бэелүүлбэшье, үзэл сурталай талаар нэгэдэлые хангаха шухала гэжэ тоолоноб. Эгээл элдэб янзын асуудалнуудаар олон ондоо платформонуудта, үргэн үгэ буляалдаата хөөрэлдөөнүүд хэгдэхэ ёһотой: Имагтал иимэ эрхэ байдалда политическэ ажал ябуулгын онол аргануудые, түхэл шэнжэнүүдые шэнэдхэхэ гэһэн үсөөнхиин-эрхэнүүдые хангаха аргатай болохо байнабди. Демократическа централизмын гол ёһые эрид шууд хубилгаха хэрэгтэй байһыень ажабайдал харуулна. Тэрэ хуушаран һалаа гэжэ тоологногүйб. Зүгөөр демократи болон централизмын тэнсүүриие маргажа байнгүйгөөр, демократи тээшэнь хубилгаха хэрэгтэй.

(ТАСС).

КООПЕРАТОРНУУДАЙ УУЛЗАЛГА

ХАБАРОВСК. Эндэ нээгдэһэн кооператорнуудай совет-япон гурбадахи уулзалга дээрэ боложо байгаа хөөрэлдөөнүүд экономическа холбоо барисаае хоёр талынхидай хүгжөөхэ хүсэлтэй байһан тухайнь батадхана. Сибириин ба Алас-Дурна хизаарай эд хэрэглэгшэдэй эмхи зургаануудай түлөөлэгшэд ба Хоккайдо аралай кооператорнууд тэрээндэ хабаадана.

— Түрүүшын уулзалгын һүүлээр үнгэрһэн 3 жэл соо экономическа харилсаа холбооной асуудалнуудые шиидхэхэ талаар урагшаа ехэ алхам хээбди,— гэжэ Роспотребсоюзай правлениин түрүүлэгшэ В. Ермаков хэлээ һэн.— Ороной зүүн нютагуудта үйлэдбэрилэгдэһэн потребкооперациин продукциие андалдажа, эндэхи нютагууд Японһоо арадай хэрэглэмжэлгын хоморой эд бараа абадаг юм. Хүдөө ажахын продукци хамтараа үйлэдбэрилхэ талаар кооператорнууд холбоо тогтоонхой. Хамтын предприятинуудые байгуулха тухай энэ уулзалга дээрэ хөөрэлдөөн болоно. Загаһа ба далайн зүйлнүүдые буйлуулха талаар иимэ нэгэ предприяти хүдэлдэг. Япон технологи ба совет түүхэй эд хэрэглэжэ, Алас-Дурна хизаарта ургадаг хээрын ургамалнуудаар эм домуудые, эдеэ хоолой зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ тухай хэлсэнэ.

Үнгэрһэн неделиин тэн багаар Горький тосхоной үүлтэртэ малай бааза дээрэ забайкалиин нарин нооһото буряад түхэлэй хонидой республиканска арбан табадахи выставкэ-аукцион үнгэргэгдөө. Эндэ бүхыдөө 318 толгой хонид олоной үзэмжэдэ харуулагдаһан, тэрэнэй 250-ниинь удаань худалдагдаһан байна. Тэрээнһээ гадуур Яруунын районой племпредприятиһаа, энэл районой «Коммунизм» колхозһоо дүн хамтадаа 98 толгой хойто-кавказай үүлтэрэй хонид мүн лэ выставкэ-аукциондо асарагдаа. Энэ харалгада республикын хонидые үсхэбэрилдэг долоон ажахы, оройдоол хоёр племпредприяти хабаадалсаһан байха юм.

ЗАНШАЛТА АРБАН ТАБАДАХИ...

Выставкэ-аукционой экспертнэ комиссиин гэшүүд колхоз, совхозуудһаа, племпредприятинуудһаа асарагдаһан эхэ хонидые, эмэ зуһагуудые, эмэ түлгэнүүдые, хусануудые шалгажа, түсхай сэгнэлтэ үгөө.

— Мүнөө жэлдэ үнгэргэгдэһэн энэ харалгын дүнгөөр Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын, Хэжэнгын районой Загаһатын, Зэдын районой Ленинэй орденто Борьёогой совхозуудай, Яруунын районой «Коммунизм» колхозой, Хориин районой Үдын совхозой, Яруунын предприятиин асарһан хонид ехэл һайнаар бэлдэгдэһэн байгаа,— гэжэ экспертнэ комиссиин түрүүлэгшэ Буряадай Агропромсоюзай ахамад зоотехник Л. В. Бадуев онсолон тэмдэглэһэн байна.

Иигэжэ энэ комиссиин шиидхэбэреэр республикын Агропромсоюзай болон агропромышленна комплексын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой зүгһөө Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахыда дамжуулгын Улаан туг, 300 түхэригэй мүнгэн шан барюулагдаба. Үүлтэртэ хонидые үсхэбэрилдэг ажахынуудай дундаһаа Хэжэнгын районой Загаһатын совхоз дамжуулгын кубок, нэгэдэхи шатын диплом, 350 түхэригэй мүнгэн шан абаха аза талаанда тудаа. Зэдын районой Борьёогой совхоздо 2-дохи шатын диплом, 150 түхэригэй мүнгэн шан барюулагдаһан байна.

Забайкалиин нарин нооһото үүлтэрэй буряад түхэлэй хонидые үсхэбэрилдэг фермэнүүдэй дундаһаа Үдын совхозой үүлтэртэ фермын коллективые онсолон тэмдэглэхээр. Энэ ажахыда нэгэдэхи һуури олгогдожо, 250 түхэригэй мүнгэн шан барюулагдаа. Яруунын районой «Коммунизм» колхоз хоёрдохи һуури эзэлһэндээ, 150 түхэригэй мүнгэн шанда хүртэһэн байха юм. Племпредприяти, племкооперативуудай дундаһаа Яруунын племпредприяти һайнда тоологдожо, тэдэнэртэ дамжуулгын кубок, нэгэдэхи шатын диплом, 250 түхэригэй мүнгэн шан олгогдобо.

Тэрээнһээ гадуур Зэдын районой Борьёогой совхозой 7367 номерой хуса 93,4 балл абажа, 1990 оной дүнгөөр чемпион гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэжэ, выставкын ехэ алтан медаль абаһан, чемпионой улаан лентэ зүүлгэгдэһэн байна. Ивалгын ОПХ-гай 8103 номертой эхэ хонин 88,5 балл абажа, баһал иимэ үндэр шагналда хүртөө.

Зэдын районой Борьёогой совхозой 7103 номерой хуса, Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой 90123 номерой хуса хурьган, Хэжэнгын районой Загаһатын совхозой 50123 номертой эхэ хонин, ВАСХНИЛ-ай Сибириин отделениин Буряадай хүдөө ажахын институдай, Ивалгын ОПХ-гай 82287 номертой зуһаг, Хэжэнгын районой Загаһатын совхозой 91986 номертой эмэ түлгэ ехэ мүнгэн медальнуудаар шагнагдаба.

Хэжэнгын районой Загаһатын совхозой 6313 номертой хуса, Зэдын районой Борьёогой совхозой 994 номертой хуса хурьган бага бронзо медальнуудта хүртэһэн байна.

Харалгын эсэстэнь хони үсхэбэрилгэдэ амжалтатай ябаһан ажахынуудай хонишодые, мэргэжэлтэдые, хүтэлбэрилэгшэдые выставкэ-аукционой Хүндэлэлэй дипломуудаар, мүнгэн шангуудаар урмашуулагдаа. Эдэнэрэй дундаһаа Хэжэнгын районой Загаһатын совхозой эхэ хонидые харууһалдаг хонишон Даша-Доржи Ринчиновые, Борьёогой совхозһоо Дарма Дондоковые, Яруунын районой «Коммунизм» колхозой эмэ түлгэнүүдые харууһалдаг отарые даагша Эдуард Цыденжаповые иимэ шангуудта хүртэхэ аза талаантай байгаа.

Удаань ажахынуудһаа асарагдаһан хонид худалдагдаһан байна. Һайн шанартай, ашаг шэмэтэй хусанууд, хуса хурьгад, эмэ түлгэнүүд болон эмэ зуһагуудые абаха дуратайшуул сэн хаялсажа, ана-мана буляалдаа. Жэшээлхэдэ, Хяагтын районой Хүдэриин совхоз энэ … цион дээрэ эгээл үнэтэй … хурьга худалдан абажа, 50 … хэригэй мүнгэн шанда хүр… һэн байна. Яруунын район… «Дружба» колхоз эндэ … олон хонидые худалдажа … һанайнгаа түлөө выставкын … һээ 100 түхэригэй мүнгэн ша… гаар урмашуулагдаа.

Республикын Агропромсо… зай хүдөө ажахын хүгжэлт… харуулһан выставкын зүгһ… хонин һүрэгые амжалтатай са… шадань хүгжөөжэ ябаһан б… лэг мэргэжэлтэд мүнгэн ш… гаар урмашуулагдаһан бай… Тэдэнэрэй дундаһаа Хори… районой Үдын совхозой а… мад зоотехник Л. С. Хаши… Яруунын племпредприяти… ахалагша зоотехник В. Д. Ш… бонов, Яруунын районой «Ко… мунизм» колхозой хусануу… харууһалдаг хонишон Г. … Доржиев, «Восточное» пле… предприятиин начальник В. … Халматов гэгшэдые онсол… тэмдэглэхээр

Д. ДОНДОКОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: республи… ска 15-дахи выставкэ-аукци… ной үедэ.

В. ГАРМАЕВАЙ фото.

ЭНЭРХЫ СЭДЬХЭЛЭЙ ТУҺАЛАМЖА

МОСКВА. (ТАСС). Энэрхы сэдьхэлэй туһаламжа үзүүлхэеэ самолёт июниин 26-най үглөөгүүр манай ороной ниислэл хотын Домодедово аэропортһоо ниидэжэ, Тегеран ошохоёо шэглэн гараба. Иранда болоһон һандарал һүйдхэлтэ газарай хүдэлэлгэһөө хохидогшодто туһаламжа үзүүлхэ зорилготой ехэ ашаан — майхангууд, хүнжэл болон бусад шархатаһан ба гэмтэһэн хүнүүдые боохо зүйлнүүд, эм дом энэ самолёдоор эльгээгдээ.

СССР-эй Улаан Хэрээһэнэй ба Улаан Хахад һарын бүлгэмүүдэй холбоонуудай гүйсэдхэхэ комитедтэ мэдээсэһэнэй ёһоор, энэ хадаа үнэн зүрхэнэй туһаламжын хоёрдохи парти болоно.

Москвадахи Иранай посольство соо мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөө дээрээ СССР-һээ шэнэ бүлэг аршалан абарагшадые эльгээхэһэнэй хэрэггүй болоод байна. Медицинскэ бригадануудые эльгээхэдэ болохо.

Энэ гүйлтэнь харюулагдаа. Азербайджанай Улаан Хахад һарын бүлгэм Иранай хүн зондо туһаламжа үзүүлэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Һаяын сагта Бакуһаа Иран эльгээгдэхэ санитарна поезд бүридүүлэгдэжэ дүүргэдээ. Таджикистанай Улаан Хахад һарын бүлгэм майхангуудые, донорой шуһа бэлдээ, фарси хэлэтэй медицинын хүдэлмэрилэгшэдэй бригада эмхидхэгдэн байгуулагдаа. Иранда газарай хүдэлэлгэһөө хохидогшодто туһаламжа үзүүлхэ зорилготойгоор Карелиин АССР-эй Улаан Хэрээһэн ехэ бэлэдхэл хэбэ. Армениин Улаан Хэрээһэн 50 мянган түхэригэй хэмжээнэй туһаламжа үзүүлхэер бэлэн байһанаа мэдүүлээ.

ЗОРИЛГОНУУД ТОДОРХОЙЛОГДОБО

РААР ХАНГАНАБ

Буркоопсоюзай соведэй ээлжээтэ суглаан боло... Түс суглаае соведэй президиумэй түрүүлэгшэ ...ЕВ нээгээд, суглаанай зүбшэхэ зүйлнүүдые со... байна. Суглаанда хабаадагшад «Үйлэдбэриин ...дхэлэй ажал ябуулгые саашадань хүгжөөхэ, ...дэз хоол элбэгжүүлхэ талаар эд хэрэглэгшэдэй ... нөөсэнүүдые хэрэглэхэ тухай, гуримшуулаг... ...үрэй экономикын эрхэ байдалда эд хэрэглэг... ...перациин эмхинүүдэй ябуулха хүдэлмэриин ...тухай» Буркоопсоюзай правлениин түрүүлэгшэ ...ТУЕВАЙ, «Кадрнуудые бэлдэлгын шанарые hай... ...тухай» правлениин түрүүлэгшын орлогшо К. П. ... элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсээ.

...юзай соведэй суглаанай хүдэлмэридэ КПСС... хоёрдохи секретарь К. А. АЛБАШЕЕВ, Рос... ...ай шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ В. К. КА... ...иотребсоюзай лабораториие хүтэлбэрилэгшэ ..., республикын худалдаа наймаанай министрэй ...гшэ В. И. МАРФИН, КПСС-эй обкомой инс... ...Ф. ПОДЛЕСНОВ, республикын Министрнүүдэй ...юусалгата хүдэлмэрилэгшэд, республикын рай... ...үүдэй гүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэр хабаа... Түс суглаанhаа хэгдэhэн тэмдэглэлнүүдые ун... ...харалда дурадханабди.

асуудал шиидхэжэ шадаагүй. Жэл бури мяха худалдахын, колбасна цехүүдые мяхаар хангахын тула 10 мянган тонно мяха зонhоо худалдан абаха ёhотой. Зүгөөр, Баргажанай, Хурамхаанай, Түнхэнэй, Хэжэнгын районуудай худалдаа наймаанай эмхинүүд зонhоо мяха, hү худалдажа абаха түсэбөө дүүргэдэггүй байна. Тиигэжэ зуура зарим потребсоюзууд мяха, hү бэлэдхэхэ түсэбүүдээ доошоруулха гэжэ оролдоно. Жэшээлхэдэ, Зэдын райпотребсоюз 1989 ондо 839 тонно мяха бэлэдхэhэн байгаа, 1990 ондо 650 тонно мяха худалдажа абаха, Мухар-Шэбэрэй райпотребсоюз 1989 ондо 760 тонно, харин 1990 ондо 610 тонно мяха худалдажа абаха түсэб табинхай. Бэлэдхэлэй управлениин начальник Д. К. Нетудыхаткын хүтэлбэри доро мяха бэлэдхэхэ түсэб жэл бури доошолхо шэнжэтэй болоо.

Мяханай дутадаг дээрэhээ колбаса гаргаха түсэб дүүргэгдэнэгүй. Жэшээлхэдэ, Хоринск тосхондохи колбасна цех үхэрэй мяхагүй байhан тула 7 үдэрэй туршада хүдэлөөгүй юм. Тиигэжэ 30—40 мянган түхэригэй гарзада ороо hэн.

Зарим районуудта бэлэдхэгдэhэн мяхаа хадагалха холодильнигуудгүй дутандана. Гэхэ зуура худалдажа абаhан малаа байлгажа, шэгнүүрэйень дээшэлүүлжэ хүгжөөжо муугаар хэрэглэнэ. Хамhабариин ажахынууд мяханай нөөсэ арьбадхахада ехээр туhалха байгаа. Эд хэрэглэгшэдэй кооперацида 1985 ондо хамhабариин 24 ажахы байгаа hаа, мүнөө эдэнь 19 болонхой. Гэхэтэй хамта овощ, хартаабха бэлэдхэхэ түсэб жэлhээ жэлдэ дүүргэгдэдэггүй байна.

Хартаабха болон овощ манай республикада багаар ургуулагдана. Ахын, Хойто-Байгалай, Баунтын районууд хартаабха болон овощ зөөхэдэ, нилээд ехэ мүнгэ зөөри гаргашалагдана.

Мүнөө республикын колхоз, совхозуудhаа хартаабха болон овощ худалдажа абахаhаа гадна, арендаторнуудай, кооперативуудай, хубиин ажахынуудай, саад-огородой эрхилэгшэдэй продукци райпотребсоюзууд тушаажа абаха ёhотой. Тиихэдэ алим жэмэс, тангалай үбhэн болон бусад юумэ сүүрүүлжэ, нийтын эдээ хоолой предприятинүүдтэ өөhэдынгөө бэлэн болгоhон продукцияа худалдажа шанарые hайжаруулха тухай мэтын зорилгонууд табигданхай.

Кооперативна предприятинуудта бүрилүүлэгдэhэн, бэлэн болгогдоhон продукциин хэмжээн бүхы эдээ хоол худалдагын хэмжээнэй 11,4 процент болоно. (РСФСР-тэ 21,6 процент, хүршэ Эрхүүгэй, Шэтын областьнуудта 15 процент болодог юм). Зарим кооперативна эмхи зургаанууд энэ талаар муу бэшэ үрэ дүнгүүдые түйлана. Жэшээлхэдэ, Хориин райондо 23,7 процент, Тарбагатайда — 22 процент, Мухар-Шэбэрэй райондо 20,3 процент болоно. Гэхэтэй хамта Баргажанай райондо энэнь 5,1 процент, Ивалгын райондо 0,1 процент, Прибайкалиин райондо 5,1 процент болодогынь гайхалтай.

Байгша оной 5 hарын туршада колбасна 12 цехэй 6-нинь түсэбөө дүүргээгүй. Район бүридэ колбаса, кондитерскэ зүйлнүүдые, консервынүүдые, унда хараадаг уhа гаргадаг, соногоогдоhон загаhа худалдаха цехүүдтэй байха, тэдэнэй продукциинь кооперативна магазинуудта оруулжа, хото, хүдөөгэй зондо худалдаадаг болохо гэhэн шиидхэбэри абтаhан байгаа. Тээд тэдэ шиидхэбэринүүд hайнаар дүүргэгдэнэгүй.

Нийтын эдээ хоолой предприятинүүд зониие эдээ хоолоор хангаха хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэхэ ёhотой. Зүгөөр тэдэнэй гурбанай нэгэ хубинь кондитерскэ, булхэ-хүүдэй зүйлнүүдые болон бусад продукци үйлэдбэрилэн гаргана гэжэ элидхэл соо хэлэгдэбэ.

Нийтын эдээ хоолой предприятинүүдэй хүдэлмэришэдэй сэхалиинь бүтээсэ дээшэлүүлhэнэй, бии байhан түхэрэлгэнүүдээ hайнаар ашаглаhанай ашаар 1990 ондо 121 тонно нэмэлтэ продукци үйлэдбэрилэн гаргаха арга боломжо бии. Колхоз, совхозууд кондитерскэ цехүүдэй хүдэлхэ байрануудые оложо үгэхэ ёhотой болоно. Юрэнхы дээрэнь хэлэбэл, нийтын эдээ хоолой предприятинүүдэй материально — техническэ үндэhэ hүүринь hула зандаа байhаар.

Буркоопсоюзай правлениин түрүүлэгшын орлогшо К. П. Бадмаев кадрнуудые бэлдэлгын шанарые hайжаруулха тухай тогтоходоо, олон жэшээнүүдые, олон тоонуудые дурдаhан байна.

Үнгэрэгшэ 1989 оной апрель hарада Буркоопсоюзай соведэй хэдэ хэдэн саг үргэлжын комиссинууд бии болгогдоhон байгаа. Тэдэ комиссинууд эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүгжэлтын байдалые зүбшэн хэлсэжэ, ажал хэрэгээ hайжаруулха талаар хэмжээнүүдые абажа байха зорилго урдань табиhан юм.

Соведэй түс суглаан дээрэ тэдэ саг үргэлжын комиссинуудай түрүүлэгшэнэр, комиссинуудай гэшүүд мэдээсэлнүүдые хэлhэн байна.

Соведэй бэлэдхэлэй хүдэлмэриин талаар саг үргэлжын комиссиин түрүүлэгшэ Ю. Д. Васильев, нийтын эдээ хоолой талаар саг үргэлжын комиссиин гэшүүн В. П. Цыганок, кооперативна хиналтын талаар саг үргэлжын комиссиин гэшүүн, КПСС-эй Хурамхаанай райкомой таhагые даагшын орлогшо В. Г. Дабаев, Загарайн райпотребой ахамад бухгалтер Л. Ф. Гурьева, Прибайкалиин районой коопзверопромхозой директор Е. А. Клоков, Буряадай стандартизаци ба метеорологиин түбэй директорэй орлогшо Е. Е. Батурова, Зэдын райпотребсоюзай бэлэдхэлэй конторын директор П. А. Вершинин, Захаминай райпотребсоюзай бэлэдхэлэй конторын директорэй орлогшо Е. М. Бояркин, Буркоопсоюзай правлениин түрүүлэгшын орлогшо М. С. Матвеева, КПСС-эй обкомой хоёрдохи секретарь К. А. Албашеев болон бусад суглаан дээрэ үгэ хэлэбэ.

Үгэ хэлэгшэд зониие эдээ хоолоор, эд барагаар hайнаар хангахын тула ямар хэмжээнүүдые абаха тухай hанамжа дурадхалнуудаа оруулhан, дутагдалнуудые яажа усадхаха тухай хэлэhэн байна.

Буркоопсоюзай соведэй суглаанда хабаадагшад үйлэдбэриин ба бэлэдхэлэй хүдэлмэри ойрын сагта hайжаруулха тухай шиидхэбэри гуримшуулагдаhан дэлгүүрэй экономикын эрхэ байдалда эд хэрэглэгшэдэй кооперациин эмхинүүдэй бэелүүлхэ программа баталан абаба.

С. ОЧИРОВ,
манай корр.

БАНДИДА ХАМБА-ЛАМА Ж.-Ж. ЭРДЫНЕЕВ

84 хүрэжэ ябатараа, СССР-эй Буддын шажан мүргэлэй ударидагша Бандида Хамба-лама Жимба-Жамса Эрдынеев наhа бараба.

Ж-Ж. Эрдынеев 1907 оной февралиин 15-да Агын национальна округой Хойто-Ага нютагта түрэhэн байгаа. Арбатай байхадаа, Агын дасанда хубарагаар үгтэжэ, hүүлдэ гэбшын нэрэ зэргэтэй болоо hэн.

1963 ондо Ж-Ж. Эрдынеев СССР-эй Буддын шажанай захиргаанай түрүүлэгшын орлогшоор hунгагдаа hэн. 1983 оной февральда Бандида Хамба-ламын, СССР-эй Буддын шажанай түбэй захиргаанай Түрүүлэгшын тушаалда тэрэниие hунгаhан байгаа.

Совет буддистнуудые толгойлхо зуураа, hайн hайханай, үнэн зүбэй, амгалан тайбан байдалай ба арадуудай хоорондохи хани барисаанай нангин зорилгонуудые батадхалгада Ж-Ж. Эрдынеев [illegible] хубитаяа оруулhан байна. Эб найрамд[...] хамгаалха, ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые [...]рихо асуудалнуудаар уласхоорондын ко[нф]еренцинүүдтэ Ж-Ж. Эрдынеев СССР-эй [буд]дистнуудай делегацинуудые нэгэнтэ бэшэ [то]лгойлдог hэн. Ж-Ж. Эрдынеевэй ажал я[буулга] Совет гүрэн түрын зүгhөө үндэрөөр с[ЬНГНалагдаа] hэн. Тэрэ Арадуудай Хани барисаа[ны] орденоор, «Эб найрамдалай түлөө тэмс[эhэнэй]дэ» медаляар шагнагдаа бэлэй. Ж-Ж. [Э]рдынеев Эб найрамдал хамгаалха совет [ком]итедэй гэшүүн hэн.

Будда[ы]н философиие гүнзэгыгөөр мэдэхэ, сэсэ[н ц]эргэн ухаатай тула Ж-Ж. Эрдынеев Будд[ын] шажан мүргэлэй дэлхэйн олохон элитэ [...] ажал ябуулагшадай, hүзэглэдэг хүнүүдэй [дот]унда ехэ хүндэтэй hэн.

Буряадай АССР-эй Верховно Совет.
Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет.

Түрэл хэлэнэй-түүхэ хэшээнэй

ТУСХАЙ ПРОГРАММА ЗОХЁОХО ШУХАЛА

Саг үемнай тогтууригүйгөөр урагшаа дабшажал байдаг гээшэ. Үдэр бүхэнэйнгөө сагые гамтайгаар, үрэ туhатайгаар хэрэглэжэ шададаг зон мүнөө үедэ шүүжэ гараха байна. Бүхы ажабайдалаймнай ёhо жама иимэ ха юм даа. Эдэ бүгэдые бодомжолходоо, нэгэ иимэ юумэ хэлэхэ дуран түрэнэ. Хэрбээ бидэ буряад үндэhэн соёлоо саашань хүгжөөхэеэ hанаа юм hаа, имагтал элдэб тусхай словарьнуудаар, лекцинүүдээр болон уран hайханай зохёолнуудаар ехэ юумэ дүүргэжэ шадахагүйбди. Бүхы арадые өөрынь хэлэндэ, өөрынь соёлдо шэглүүлхын тулада айхабтар ехэ хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэй. Тиихэдээ энэ хүдэлмэри саг зуурын хэмжээ ябуулга шэнгэ байха бэшэ, харин гүнзэгыгөөр бодомжологдоhон система, үрэ түгэс программа байха ёhотой. Программа [...] тор хараа зорилгонууд тодо[р] тодорхойлогдохо зэргэтэй. Ү[ни]гөөр үсөөн бэшэ буряадууай түрэлхи хэлэеэ шудалха хүсэлгүй байhан ушар ха[р]дада абтаха ёhотой. Энэнhээ[...]жалан, нэн түрүүн [...]гын ехэ хүдэлмэри ябу[улха] хэрэгтэй болоно. Тиихэд[э ү]ндэhэн түрэлхи хэлэеэ, со[ёл]оо мэдэнгүйгөөр олон национальна совет соёлые ойлгохонь хүшэр юм гэhэн бодомжо[...] олоной досоо түрүүлхэ шу[хала].

Түрэлхи хэлэгүйгөөр, үндэhэн соёлгүйгөөр амидархада хамаагүй бури хүн гэhэн бодомжо олоной толгойе «манатууланхай» гэжэ hанахада, голхорхоор байдаг лэ. Ород хэлэ, тэрэшэлэн хориин хэлэнүүдые эрхимээр мэдэхэ дээдэ, тусхай дунда мэргэжэлтэй аад, зүгөөр түрэлхи хэлээ мэдэхэгүй хэдэн үеын буряад хүбүүд, басагад урган гарахай.

Тусхай анкетын үнгэргэгдэхэдэ, «Танай түрэлхи хэлэн» гэhэн асуудалда олохон буряадууд «ород хэлэн» гэжэ харюусанхай.

Манай Буряадай республикада hүүлэй хорёод жэлнүүдтэ буряад соёлдо анхарал hулаар хандуулагдаа гэбэл, буруу болохо. Юуб гэхэдэ, республикын ниислэл — Улаан-Үдэдэ соёлой hуралсалай газарнууд үсөөн бэшэ ха юм. Жэшээнь, Зүүн Сибириин соёлой институт, багшанарай институт, соёл-гэгээрэлэй, хореографиин болон хүгжэмэй училищинууд бии гээшэ. Тэрэшэлэн соёлой болон хүгжэмэй эмхи зургаанууд баhа олон гүб даа: оперо, балетэй, буряад драмын, ород драматическа театрнууд, филармони, «Байгал» болон дуу хатарай бусад ансамбльнууд, Композиторнуудай, Уран зохёолшодой, Уран зураашадай холбоонууд. Харин тиихэдэ бүгэдын үгы [бол]ёод соёл оройдоошье hүлэй сагуудта хүгжөөгүй. Буряадай автономито округуудые дурдахада болохо.

Буряад соёлоо хүгжөөхэ программын гол шухала шэглэлнүүдые тодорхойлоод, тэдэнээ 20[00] он болотор бэелүүлхэ гэhэн урид зорилго табигдаха ёhотой. Юундэ 2000 он болотор дүүргэхэ ёhотойбибди? Юу гэхэдэ, энэ хугасаа соо нэгэ үе хүбүүд, басагадые хүмүүжүүлхэбди. Тиихэдээ тэдэнэй түрэлхи хэлэеэ, үндэhэн соёлоо hайнаар мэдэхэ зон байха жэшээтэй. Энээнтэй зохилдуулан, hургуулинуудта буряад хэлэ, литература шэнэ, дэлгэрэнгы программаар зааха хэрэгтэй.

Үшөө нэгэ шухала асуудал гэхэдэ, ойрын сагта буряад арадай соёл болбосоролой талаар тусхай энциклопеди табижа, хэблүүлхэ байгаа. Тэрээн соо имагтал буряадуудай түүхэ, соёл тухай хэлээд дүүргэнгүй, мүн Буряадай харьяата газар дээрэ ажаhуудаг ортон, хамниганууд, шэмээшэгүүд тухай тодорхойгоор хөөрэhэн материалнууд оруулагдаха ёhотой гэжэ hанагдана. Илангаяа баримтата материалнуудые элбэгээр оруулха шухала. Юуб гэхэдэ, республикын болон автономито округуудай хүдөөгэй зон томо томо библиотекэнүүдтэ, гүрэнэй архивуудта, музейнүүдээр ябаха аргагүй дээрэhээ, олон юумэн тухай мэдэхэгүй байшадаг.

hүүлэй хэдэн жэл соо телевиденеэр буряад хэлэнэй хэшээлнүүд үнгэргэгдэдэг болонхой гээшэ. Түрэлхи хэлэеэ шудалха талаар энэ хадаа ехэ hонин, туhатай арга боломжо гэхэ хэрэгтэй. Зүгөөр үнгэрhэн бүхы хэшээлнүүдые грампластинка дээрэ бэшэжэ абабал, hайн hэн. Хожомынь дуратай сагтаа тэрэнээ шагнажа, сээжэлдэжэ байхада, туhатай байха бшуу.

Буряад дуушадайнгаа гүйсэдхэhэн дуунуудые мүн лэ миндаhан дээрэ олохоноор бэшэдэг hаа, аргагүй туhатай hэн гэжэ hанагдадаг. Минии үеын зон Буряадайнгаа гайхамшаг дуушад Б. Балдаков, Ц. Хоборков болон бусадай дуулахые сэдьхэлээ ханан шагнадаг hэмди. Харин мүнөө болоходо, тэдэнэй дуунуудтай грампластинкануудые бэдэржэ олохонь бэрхэтэй.

Түрэл арадайнгаа соёлдо зониие хамаадуулха талаар асуудалнууд горитой анхарал татадаг, тодорхой шиидхэбэри хүлеэhээр. Энээниие энэ үбэл үнгэрhэн Сагаан hарын hайндэр дахин гэршэлбэ. Ямар олон зон hарын туршада үдэшэ бүхэндэ суглардаг, ямар гоёор ёохороо наададаг hэм даа!

Ёохор хатарhан улад зон баргаан аха, үбгэн наhатайшуул болошоно. Тэдэнэй дунда залуушуулай үсөөн байhан ушар ойгоргүй голхоруулаа hэн. Тиигэхэ зуураа иимэ бодолдо абтаа бэлэйб. Буряад дуу, хатарай, ёhо заншалай hайндэрые юундэ жэл соо оройдоол нэгэн-хоёр дахин үнгэргэхэ ёhотойбибди. Буряадай театрнууд hара бүриин репертуартаа арадайнгаа дуу, хатарай үдэшэнүүдые эмхидхэжэ байха, аргатай бэшэ аал?

Арадай аман зохёолой фестивальнууд болон уран hайханай харалгануудhаа гадуур буряад хэлэнэй республиканска олимпиада үнгэргэжэ байха байгаа. Иимэ олимпиада арадай искусствын ёhотой харалга болохо hэн бээз.

Арадай соёлой хүгжэлтын программа бэелүүлхэдээ, уридшалан олон жэлэй хараа бодолтойгоор материальна бааза байгуулха шухала. Улаан-Үдэдөө искусствын байшан бии болгобол, ехэ туhатай hэн ха.

Мүнөө элдэб жасануудые бии болгохо гээшэ ехэ «моодно» болонхой. Тиимэhээ буряад хэлэнэй ба соёлой жаса байгуулхада яаха hэм? Энэ тэрын жасануудта орходоо, шэнэ жасада улад зон дуратайгаар туhалха hэн гэжэ найдамаар. Түрэлхи хэлэеэ, соёлоо hэргээн хүгжөөхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулха дуратай хүн бүхэн иимэ аргаар hанаалаа бэелүүлхэ аргатай байха ха юм.

Түгэсхэлдэ хэлэхэ юумэн гэхэдэ, энэ ехэ программые бэелүүлхэ талаар хүтэлбэрилхы орган гэбэл, республикын Соёлой министерство болохо ёhотой ха. Тиихэдээ Зүүн Сибириин соёлой институдтай, зохёохы ажалтанай холбоонуудтай нягта холбоотойгоор хүдэлхэ тон шухала. Гадна нийтын тусхай комитет байгуулхада боломоор.

Түрэл соёлоо хүгжөөхэ тухай программын табигдабал, тэрэниие бүхы арад зүбшэн хэлсэхэ байха. Иимэ аргаар туhатай дурадхалнуудай оруулагдахань дамжаггүй.

Д. ЕРОНОВ,
3-дахи поликлиникын ахамад врач.

...ГДЭН ГАРГАГДАА

...гүүдэйнгээ эршэ дэлисые — хубилган ... Хүдэлмэришэн ангиин, таряашадай, техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй түлөө... ...хэсоюзна зүблөөн. 1990 оной январиин ... суглуулбари хэблэгдэн гаргагдаа. ...бачевой хэлэhэн оролто ба түгэсхэлэй ...хэсоюзна зүблөөнэй бусад материалнууд ...уулагдаа. Зүблөөндэ хабаадагшадай хэ...уд, мүн президиумдэ дамжуулагдаhан ...екстнүүд хураагыгаар толилогдоно. ...скэ литературын хэблэл энэ брошюрые ...гаргаба.

(ТАСС).

Республикын пионернүүдэй слёт

ХУБИЛАЛТАНУУД ХЭРЭГТЭЙ

Ленинэй нэрэмжэтэ пионернүүдэй республикымнай эмхиин 74 мянган гэшүүдые түлөөлhэн 200-аад хүбүүд, басагад Дээдэ-Онгостойдо сугларгаа hэн. Слёдой хүдэлмэриин түсэб горитой ехэ байгаа. Энэ хадаа hанамжануудаа ... хубаалдалгын түбүүдтэ хүдэлмэри, hонирхолтой уулзалганууд, соёлой ехэ программа болоно. Харин гол шухала зүйл гэхэдэ, ерэхэ намар «Артек» лагерьта болохо пионернүүдэй бүхэсоюзна слёдто делегадуудые hунгалга, хүдэлмэриингөө саашанхи түсэбүүдые, хараа зорилгонуудые тодорхойлолго байгаа.

Түбүүдэй хүдэлмэри үхибүүдэй hанаа бодомжонуудые элирүүлбэ. Жэшээнь, «Бидэ ба ехэшүүл» гэжэ түбтэ Устаавай проектые зүбшэн хэлсэлгэ халуунаар үнгэрөө. 12-дохи hургуулиин hурагша Наташа Цыбиковагай hанамжа иимэ байгаа:

— Пионернүүдэй эмхидэ ехэшүүл байлсаха ёhогүй. Өөhэдөө мэдээд хүдэлхэдэмнай, тэдэ hаад хэхэ ха юм.

Үхибүүдые 12 наhатайhаа пионернүүдтэ абадаг болохо гэhэн hанамжа Таня Голубева (Улаан-Үдэ) оруулаа hэн.

Россиин комсомолой съездын делегадууд байhан нарин сэмбын комбинадай комсомолой эмхиин секретарь Алла Настека, ВЛКСМ-эй Хурамхаанай райкомой нэгэдэхи секретарь Сергей Хайдапов гэгшэдтэй пионернүүд уулзажа хөөрэлдөө. Пионери, комсомол болон парти гурбанай хоорондохи харилсаа холбоон тухай үгэ буляалдаата хөөрэлдөөн болоhон байна. Зэдэhээ ерэhэн Эмма Александрова иимэ hанамжатай байба:

— Пионернүүдэй эмхиие алишье талаhаа бэеэ дааhан эмхи болгохо шухала. Тиихэдээ тэрэнэй гэшүүн болохо, үгыгөө хүн бүхэн өөрөө шиидхэхэ ёhотой.

Ехэшүүлдэ хандаhан ямар асуудалнууд үхибүүдые hонирхуулнаб гэжэ тодорхойлхоор hэн. «Пионернүүдэй эмхидэ найдана гүт?», «Хэрбээ таниие пионернүүдэй эмхиин соведэй түрүүлэгшээр hунгаа hаа, нэн түрүүн юунhээ эхилхэбтэ?», «Комсомолой гэшүүн аад, бурханда шүтэжэ болохо гү?» гэхэ мэтэ олон асуудалнууд табигдаа hэн.

Бүхэсоюзна слёдой делегадууд район бүхэндэ уридшалан hунгагдаhан юм. Республиканска слёт дээрэ пионернууд 3 бүлэг, харин ехэшүүл нэгэ бүлэг болгогдоо. 2-дохи бүлэгтэ оруулагдаhан Хойто-Байгалай, Хурамхаанай, Баргажанай, Кабанскын, Прибайкалиин районуудай үхибүүдтэй уулзаа hэм. Тэдэнэр бүхэсоюзна слёдто делегадые hунгаа, бусад шухала асуудалнуудые шиидхээ. Бүхэсоюзна слёдой делегадаар тэдэнэр Хурамхаанhаа ерэhэн Нина Шойдоровае hунгаба. Тэрээнhээ гадна Люба Лазарева (Ивалга), Лилия Хао (Захаамин), Оксана Гарныш (Сэлэнгын район), Наташа Дашацыренова (Хэжэнгэ), Настя Сахарова, Сережа Карамышев, Алеша Фролов (булта Улаан-Үдэhөө) гэгшэд делегадуудаар hунгагдаба. Тиихэдэ ехэшүүл өөhэдынгөө делегадые hунгаба.

Мүн пионернүүдэй эмхиин республиканска соведэй түрүүлэгшэ Марина Пузанова болобо. Маринатай суггаа бүхэсоюзна слёдто ВЛКСМ-эй Хориин райкомой секретарь Баир Шойдопов ошохо болонхой.

Слёт дээрэ республикын пионернүүдэй хүдэлмэриин программа табигдаа. Республикын пионернүүдтэ хандалга абтаа.

Г. БЕЛОУСОВА,
Улаан-Үдын пионернүүдэй городской ордонгой методическа таhагые даагша.

...шан хэлэ бэшэгэй хэшээлнүүд

XXVI.

ЮРЫН БЭШЭ ХАРАЛГА

МОСКВА. Н. Денисовэй үгэ дээрэ бэшэгдэhэн «Эхиршүүлэй гимн» гэжэ дуун соо хэлэгдэдэг ёhоор эндэ эмхидхэгдэhэн конкурс-фестиваль ганса эхир хүбүүдые бэшэ, мүн эхир басагадые суглуулба. Тэрэниие «Московский комсомолец» газетэ эмхидхэhэн байна. Манай орондо анха түрүүшынхиеэ эмхидхэгдэhэн энэ хэмжээ ябуулгада США-гай эхирнүүдэй делегаци ерэhэн байна.

«Россия» гэжэ түбэй концертнэ зал соо конкурсын түгэсхэл үнгэргэгдэжэ, тэрээндэ совет эстрадын «одонууд» —В. Малежик, В. Винокур, К. Новикова, Л. Лещенко, В. Легкоступова, В. Толкунова, С. Захаров, Л. Квинт гэгшэдhээ гадна олоной дура татадаг ансамбльнууд, группанууд, «Гжель» шоу-театр бэлиг шадабарияа харуулаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: эхиршүүлэй конкурсын түгэсхэлэй үедэ.

ТАСС-ай фотохронико.

ЭЛДИН БАЯН ШЭНГИ ААД...

Венгри ошоhон хүнэй харахада, тэндэ юумэнэй элбэг гээшэ аргагүй. Магазинууд соо янза бүриин эд бараан нюдэ hаргаама ехэ. Мяханай алаабхинуудта элдэб үнгын колбаса, полуфабрикадууд дэлгээтэй. Тиигээд ээлүүдгүй иигэжэ hанагдана: юугээ хэлсэгшэб Венгри ехэ ядаралта байдалда оронхой гэжэ...

Гэбэшье хамаг байдалтайнь даамайхан танилсаадхихада, тэрэнь тиимэ hайн бэшэ гэжэ ойлгогдоно. Оройдоол 10,5 миллион хүн зонтой энэ багахан орон баруунай гүрэнүүдтэ арба найма шахуу миллиард долларой үридэ оронхой, тэрэнь улам нэмэжэл байна гэнэ. Юумэнэй сэн нэмэнэ, мүнгэнэй үнэ буурана, налог татабаринууд дээшэлнэ. Тиин юрын олон хүнэй байдал муудажа, тэдэнэр үгытэйн зурлаа гэдэгэй доодо таладань гарашана. 100 мянган хүн гэр байрагүй болошонхой. Ажалгүйдэлгэ олошорно.

Гэхэтэй хамта олон миллион форинтын олзо олодог хубиин ажалтаншье бии. Тэдэнэр Дунай мүрэнэй гоё hайхан тохойнуудта, Балатон нуурай эрьедэ хэсүү гоё виллэнүүдые барижархинхай жаргажа hуудаг.

Тобшоор хэлэхэдэ, «Кадарай hалбаран бадаржа байгаа социализм» гэдэгнай балай үнэн бэшэ байшоо ха даа.

hаяхан бии болоhон Венгриин социалис парти болон Венгриин правительство, бусад демократическа хүсэнүүд мухардаhан энэ байдалhаа гаргаха арга зам бэдэрэн, имагтал экономическа бэшэ, харин политическэшье талаар зоримгой ехэ реформонуудые бэлэдхэнэ. Тиин Венгриин ажалшадай парти, мүн хүдэлмэришэн ангиин түрүү хубинь ороноо иимэ хүшэр байдалhаа гаргаха зүб зам оложо шадаха гэжэ найдахаар.

Будапешт.

Юрий БАРАНОВ,
АПН-эй тусхай корр.

ХИЛЫН СААНАhАА
ТАСС · АПН

НЭГЭДЭМЭЛ НАЦИНУУДАЙ ОРГАНИЗАЦИДА

НЬЮ-ЙОРК. Үнгэрэгшэ неделиндэ ООН-ой Генеральна секретарь Хавьер Перес де Куэльяр Афганистан болон Пакистанай хоорондохи хёмороо зүришэлдөөнэй талаар өөрынгөө түлөөлэгшэ Бенон Севантай хэдэ дахин уулзажа, хөөрэлдэhэн байгаа. Афганистандахи байдал тушаа Кабулда, Исламабадта болоhон хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдые эдэ уулзалгануудай үедэ зүбшэн хэлсэбэ.

Генеральна секретариин тусхай түлөөлэгшэ Франсуа Джулианиин мэдээсэhэнэй ёhоор, мүнөө үедэ Бенон Севан Иран ошожо, Афганистандахи байдал тушаа ороной хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдэхэ юм.

Афганистан тушаа бүлэг совет экспертнүүдтэй хөөрэлдөөнүүдэйнгээ табадахи шатада хабаадахын тула СССР-эй правительствын уряалаар ООН-ой Генеральна секретариин өөрынь түлөөлэгшэ Бенон Севан июль hарын түрүүшын хахадта Советскэ Союзда ошохо байна гэжэ эндэ мүн лэ сонософоо.

• • •

hүүлэй мэдээнүүдэй ёhоор, үнгэрэгшэ неделиндэ Хойто Иранай дэбисхэр дээрэ болоhон hандарал hүйдхэлтэ газарай хүдэлэлгэhөө уламжалан, 50 мянган хүнэй ами наhан таhарhан, тэрэшэлэн 1 миллион шахуу хүн шархатаhан, гэр байрагүй үлэhэн байна гэжэ Иранhаа ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ Камаль Камаль Харрази ООН-ой штаб-байшан соо үнгэргэгдэhэн пресс-конференци дээрэ мэдээсээ. Абарагшадай бушуу түргэн, шиидхэхы ябуулгануудай ашаар байшан гэрнүүдэй эбдэрхэйнүүд доороhоо 100 мянга шахуу хүн гаргагдажа, тэдэнэй ами наhан абарагдаhан байна гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

11 мянган дүрбэлжэн километр дэбисхэр дээрэ газарай хүдэлэлгын эгээл ехэ уршаг аюулнууд үзэгдэhэн байна. 1500 hуурин тосхонууд hандаргагдаа, 12 хото город горитой хохидолдо ороо. Эдэнэй гурбаниинь сүм hандаргагдаа. Элшэн сайдай хэлэhэнэй ёhоор, Иранда болоhон газарай хүдэлэлгэ жэл хахадай урда тээ Арменидэ болоhон байгаалиин гэнэ усалhаа 10 дахин ехэ юм.

Иранда болоhон газарай хүдэлэлгын хойшолонгуудые усадхалгада туhалха хүсэлэнтэй байhан тухайда 86 орон мэдүүлээ гэжэ Камаль Харрази тэмдэглэбэ. Эм домуудые, эдеэ хоолой зүйлнүүдые, майхангуудые, хүнжэлнүүдые, хубсаhа хунар болон бусад шухала хэрэгсэлнүүдые, мүн барилгын материалнуудые ашаhан хариин оронуудай самолёдууд ниислэл хотын аэропорт дээрэ хойно хойноhоо буунa. Эндэhээ тэдэниие үдэр бүхэндэ мянга гаран вертолёдууд аюул усалай болоhон газар руу эльгээнэ.

Саг соогоо үнэн зүрхэнэй туhаламжа үзүүлhэнэйнь түлөө Иранай элшэн сайд правительствынгаа үмэнэhөө уласхоорондын эмхидэ баяр баясхалан хүргөөд, эгээл ехээр хохидолдо ороhон оронойнгоо нютагуудые hэргээхэ зорилготойгоор энэрхы сэдьхэлэй харилсаагаа үргэлжэлүүлхые уряалба.

Соёлой hонин

ХАРИЛСАА ХОЛБООН ҮРГЭДЭНЭ

Буряад арад хадаа үни урда сагhаа хойшо монгол аха дүүнэрээрээ харилсаа холбоотой ябаhан юм. Энэнь мүнөө ехэ эли тодо болонхой. Гансахан манай hургуулиин жэшээ дээрэ хараад үзөө хада тобойжо эли болоно.

Үни сагhаа хойшо монгол айлшад ерэхэдээ, манай hургуулиие заатагүй харадаг, hонирходог hааб даа. hүүлэй хоёр жэлэй туршада энэ хани барисаамнай улам нягта болонхой. Манай hургуулиин директор Жалсан Батуевич Санжиев Дархан хотын 1-дэхи дунда hургуулиин директор Дэмбэрэлийн Амгалан хоёр hургуулинуудайнгаа хоорондо хэлсээ баталхадаа, бэе бэедээ ябалсажа, дүй дүршэлөөрөө хубаалдажа байхаар хөөрэлдөө hэн. Тиигэжэ манай hургуулида Дархан хотын эрхим hурадаг хүбүүд, басагад 15 хоногоор айлшалжа ерэhэн, мүн манайхин Монгол оронoop айлшалhан байха. Монголой дүрбэн багша декабрь hара соо 20 үдэрөөр манай hургуулида ерэжэ, хэшээлнүүдые үнгэрөө, бидэ хуушан монгол бэшэг шудалжа байhан хадаа ехэл hонирхон шагнаабди. hургуулиимнай хоёр багша — Галина Дармаевна Ниндыпова, Татьяна Григорьевна Ильина Дархан хотын hургуулинуудта амжалтатай ажаллаад ерээ. Багшанарай ехээр hонирхожо, Дархан, Улаан-Баатар хотонуудаар айлшалжа, аха дүү монгол арадай ажабайдалтай танилсажа ерээ hэн. Иигэжэл ехэ, багагүй хүн зон бэе бэетээ танилсаа, уулзажа, хөөрэлдэжэ ябадаа, улам бүри дүтэ анда нүхэд болодог ха юм. Мүнөөшье, манай зунай ажалай болон амаралтын лагерьта Дархан хотын 1-дэхи hургуулиин 20 хүбүүд, басагад өөhэдынгөө багшанар Энхбат Оюунчимэг хоёрой амаржа байна. Тиихэдэ 8-дахи классаймнай дүү, хатартай hуратай хүбүүд, басагад Монгол орондо амархаа ошонхой. hайн лэ даа, хоёр арадай хоорондохи хүбүүд, басагадай хани барисаан.

Д. СОДНОМПИЛОВ,
Улаан-Үдын 1-дэхи интернат hургуулиин hурагша.

РЕДАКЦИДА БОЛОhОН УУЛЗАЛГА

Республикын багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ институдай курсануудта hуралсажа байhан буряад хэлэ, литературын багшанар «Буряад үнэн» газетын редакцида ерэжэ, журналистнуудтай уулзаба.

Газетын редактор нүхэр Р. Б. Гармаев редакциингаа ажал хэрэгүүд тухай тоготожо хэлэхэдээ, үндэhэн хэлэ бэшэгээ, соёлоо хүгжөөхэ хэрэгтэ мүнөө үеын түрэлхи хэлэнэй багшанарай үүргэ тон ехэ гэжэ онсолон тэмдэглэбэ. hүүлэй жэлнүүдтэ угай ёhо заншалнууд тухай, нютаг нютагуудай домог түүхын, мүн Буряад ороной соёл-гэгээрэл хүгжөөхэ хэрэгтэ онсо ехэ габьяатан тухай материалнууд газетын хуудаhануудта олоор толилогдоо. Тэдэ бүгэдые манай түрэлхи хэлэнэй багшанар согсолон суглуулжа, үхибүүдэй хөөрэлдөөнүүдые, уншалгануудые үнгэргэхэ, hанамжануудынь хэлүүлхэ зэргэтэй,— гэжэ нүхэр Р. Б. Гармаев хэлээ.— Манай түрэлхи буряад хэлэнэй багшанарай онсо ехэ габьяань юуб гэхэдэ, тэдэнэр түрэл арадайнгаа ерээдүйн оюун бэлигтэниие: уран зураашад, композиторнууд, уран зохёолшод болон дуушадые олон соохоо тодоруулжа гаргаха, зохёохы хэрэгэйнь hонирхол hэдэбые үргэхэ, зоригжуулха гэхэ мэтээр хэмжээ ябуулганuудые эмхидхэхэ ёhотой ха юм. Мүнөө үедэ түрэлхи хэлээрээ ульгам hайнаар бэшэхэ залуу журналистнуудай талаар хоморжонхой. Хүдөө нютагуудhаа редакцидамнай hонирхомо удхатай бэшэгүүд хомор ерэнэ. Үндэhэн арадайнгаа эгээн ехэ угай баялиг болохо түрэлхи хэлэеэ республика соогоо яажа урэжүүлэлтэй, хүгжөөлтэй гээшэб гэhэн бодолые гол болгон манай багшанар өөhэдынгөө hанамжа дурадхалнуудые «Буряад үнэндөө» бэшэжэ байгыт. Үндэhэн арадайнгаа дабаhан замай түүхые далаад жэл соо бэшэжэ, улад зондоо танилсуулжа байhан энэ газетэеэ тарааха талаар түрэлхи хэлэнэймнай багшанарай оруулха нэрэ хубита ехэл байна гээд Р. Б. Гармаев үгынгөө түгэсхэлдэ тэмдэглээ hэн.

Удаань багшанар: Баргажанай районой Баян-Голой дунда hургуулиин Э. Д. Будазагаева, Захааминай районой Мэлэ-Бортын найман жэлэй hургуулиин Б. Б. Гомбоев, Түнхэнэй аймагай Моондын дунда hургуулиин Д. Д. Лыгденова, Хэжэнгын нэгэдэхи интернат hургуулиин Р. Я. Тунжинова, Зөөриин 1-дэхи hургуулиин К. Н. Гармаева, Түнхэнэй районой Хойто-Голой дунда hургуулиин В. Ж. Мунконов, Эрхүүгэй областиин Эхирид-Булгадай районой Гаханай дунда hургуулиин багша О. С. Хинхаева, уран зохёолшо Ц. Р. Галанов, Арадай эрдэм hуралсалай министерствын инспектор Б. Р. Тудупова гэгшэд үндэhэн хэлэ, литератураяа шудалалгые үргэдхэжэ, түрэлхи хэлэн дээрээ гарадаг газетэ, журналнуудые олоор тарааха тухай hанамжа дурадхалнуудаа хэлээ.

Б. НАМДАКОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: уулзалгын үедэ.

«ИИГЭЭД ЛЭ МЭХЭЛҮҮЛШЭНЭБДИ...»

Үнгэржэ байhан hарын тэн багаар Революциин талмай дээрэ ябатарни, тэндэ зогсоhон сайбар үнгэтэй автобус соohoo шанга соносхол дуулдаба. Юун тухай соносхоно хаб гэжэ hонирхоод, байгаад шагнахадамни, автобус соohoo иигэжэ хэлэбэ:— «...Эди шэдиин орондо» гэhэн эстрадна программыемнай харахыетнай уринэбди. Бэлиг ехэтэ артистнар: гипнотизёр Виктор Захаров, болгар дуушан Николо Ермовски, дуушан-пародист Виктор Журавлёв гэгшэд hонин концерт үгэхэ юм...» Концертнүүдэй үнгэргэгдэхэ газарнууд ба саг удаань нэрлэгдээ hэн.

Манай нютагта одоол үсөөнөөр айлшалдаг юрэ бусын артистнарай концерт хараха hанаатай үнгэрhэн үдэшэнүүдэй нэгэндэ сэдьхэл тэнюун ошоо hэм.

Зүгөөр концерт хаража, сэдьхэлни баясаагүй hэн гэжэ сэхэеэ хэлэхэ шухала. Энээн тухай эхинhээнь хөөрэхэдэ иимэ.

Концертнэ зал соо ороод, hууриял олохсдомни, тэндэ ондоо хүн hууба. Билэдыень абажа харахадамни, энэл hууриин аад, зүгөөр тад ондоо үдэрэй байба. Нэмдэ адли hууригүй үлэhэн зон үсөөн бэшэ байшаба. Ушарыень элирүүлхэдэмнай, энээнhээ урдахана нэгэ үдэшын концерт хойшолуулагдаhан байгаа. hууригүй үлэhэн зон арын сүлөө hандайнууд дээрэ ошожо hууха дaтнай болохо гэжэ Чайковскиин нэрэмжэтэ концертнэ залай хүдэлмэрилэгшэ эхэнэр дурадхаба. Аяар 3 түхэригэй билет абаhан улад соohoo араар ошожо hууха дуратайшуул балайшье олдоогүй hэн.

Концерт эхилбэ. Тэрээн тушаа дэлгэрэнгыгээр хэлэhэнэй үлүү. Болгар дуушан Николо Ермовски түрүүлэн сценэ дээрэ бии болоод, мүнөө сагта олондо мэдээжэ, хашартайшье болошоhон 3—4 дуунуудые гүйсэдхэбэ.

Оронoймнай бэлигтэй, суута артистнар Людмила Зыкина, Алла Пугачёва, Муслим Магомаев, Лев Лещенко гэгшэдые hажааажа дууладаг артист Виктор Журавлёвой гаража дуулахые зон концертын түгэсэтэр хүлеэгээ hэн. Теэд энэ артист манай урда гаража дуулаагүй.

Эльбэ шэдитэн Виктор Захаровай харуулhан зүйлнүүд зондо hонирхогдоо hэн. Үхибүүдые, эхэнэрнүүдые болон эрэшүүлые сценэ дээрэ урижа, Виктор Захаров тэдэниие унтуулhанай hүүлдэ энеэдэтэй элдэб зүйлнүүдые хүүлэбэ.

Концертын hүүлээр харагшадай hанамжанууд адли бэшэ байгаа. «Харанхы үглүүгэй» гэнэн улад иигээд лэ мэхэлүүлшэнэ гүбди даа»,— гэhэн зон үсөөн бэшэ hэн.

Ерүүл артистнарай концерт тушаа Буряадай филармониин директор Г. П. Кулагинагай hанамжатай танилсуулбал иимэ:

— Эдэ нүхэдэй манайда буухада, бидэ концертнүүдэйнь үнгэрхэ газарнуудые тодорхойлжо, мүн билэдүүдые худалдажа үгөөбди. Хаанаhааша ябаhыень хүсэд мэдэнэгүйб... Мүнгэнэйл хойноhоо ябаhан зон ха гэнэ гүт? Тиимэшье байжа болоо. Тээд мүнөөмнэй ямаршье хориилтогүй саг болонхой гүб даа...

Д. ДАМБАЕВ.

УУЖАМ АГА НЮТАГААР

Могойтын аймагай зондо зүжэгүүдээ харуулжа дүүргээд, мүнөө Агын аймагай ажалшадта зүжэг, наадаяа харуулжа эхилээбди. Манай бүлэгэйхид Бато-Мүнхэ Пурбуевай «Тохёолгон», Баир Эрдынеев Ринчин Бадмаев хоёрой «Дамдин лама», хүүгэдтэ зорюулагдаhан «Шарлай буха, булган дэгэл» (автарынь — Алексей Первушин, Баир Эрдынеев оршуулаа) гэhэн зүжэгүүдые агынхидай анхаралда дурадхана. Артистнараа нэрлэбэл, республикын арадай артистнар Нина Токуренова, Базар-Доржо Будаев, Цыден Цырендоржиев, эдэ үгэнүүдэй автор, габьяата артистнар Анна Нечкина, Даша-Цырен Дашинамжилов, Чимит Ринчинов, Баста Цыденов болон бусад болоно. Бидэ июлиин тэн багаар гастролёо түгэсхэжэ, эндэhээ баруулхадаа, Яруунын аймагай нютагуудаар ябахаар хараалхайбди.

Доржи СУЛЬТИМОВ,
Буряадай АССР-эй арадай артист.

Замай тэмдэглэл

I. ЕНИСЕЙН ЭХИНДЭ, АЗИИН ТҮБТЭ

Хүгжэм, дуун, хатар, наадан гээшэ алишье арад зоной сэдьхэл доторой hүлдэ болон үзэгдэдэг. Агууехэ Ази түбиин түбтэ анхан урда сагhаа хүршэ хүбоо ажаhуудаг монгол, тува (уряанхай), буряад арадуудай хани барисаанай hүлдэ болоhон хүгжэм, дуунай hайндэрэй заншалта боложо байhаниинь баясамаар юм. Ушарынь хадаа «Енисейн эхиндэ, Азиин түбтэ» гэhэн нэрэтэй хани барисаанай дурсагдагша hайндэр түрүүшынхеэ хоёр жэлэй саана Тувагай АССР-эй Кызыл хотодо үнгэргэгдөө hэн.

Байгша оной hайндэртэ манай республикын хүдөөгэй уран hайханай коллективүүдэй түлөөлэгшэд анха түрүүшынхеэ хабаадалсажа бусаба. Тэндэ манай корреспондентын хэhэн тэмдэглэлнүүдые уншагшадтаа дурадханабди.

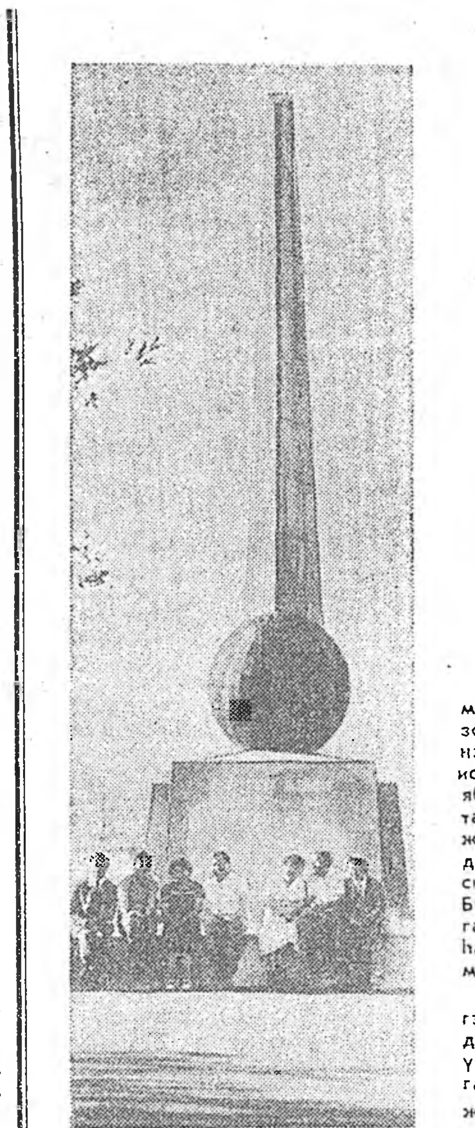

ХОЁР ЖЭЛЭЙ урда тээ, зунай энэл хаhада, Тувагай АССР-эй арадай ансамбль анха түрүүшынхиеэ манай республикада айлшалаа hэн. Тувагай тэрэ үеын соёлой министр байhан Анатолий Сергеевич Серен гэгшын хүтэлбэрилhэн ансамблиинхид нэн түрүүн хүбшэ, хадаар нэгэ хилэтэй хүршэ Ахын аймагай түбтэ самолёдоор сэхэ буужа ерэhэн юм. Тэдэнэр арадайнгаа бэлиг шадабариин дээжэhээ Аха, Түнхэнэй ажалшадые танилсуулаад, удаань Улаан-Үдэдэ концерт үгэжэ бусаhан байгаа. Тиимэhээ «Енисейн эхиндэ, Азиин түбтэ» үнгэргэгдэхэ байгша оной hайндэртэ тувынхид анда нүхэд янзаар анхан харилсаhан Аха, Түнхэн — хүршэ нютагуудайнгаа түлөөлэгшэдые уриhан байгаа. Мүн энэ фестивальда Мухар-Шэбэрэй аймагай шэмээшэгүүдэй «Калинка» ансамбль ошолдоо hэн.

Улаан-Үдын аэродромhоо элижэ гараhан ЯК-40 самолёт Эрхүүгэй областиин газар дайдаар найма гаран модо үндэртэ ниидэжэ, Краснояр дайдаар баруун урагшаа шэглэбэ. Зүүн гар таладамнай Зүүн Саяанай хүмэг шулуун байсанууд саhан дуулгаараа сахилан үлэжэ, араараа хүбшэтэй, халсагай майлатай хадын орон хараани холуур хүхэрэн зэнхынэ. Тэдэнэй дундуур сэнхир гүрбэлэй шэнжэтэй уhа голнууд аян холо руу атиран матаран харьялна хэбэртэй. Ниидэhээр хоёр час хахадай үнгэржэ байхада, хүбшэ хүбөө хоморджожо, губилиг дайдын шаргал хада гүбээнүүдэй дунда, Енисей мүрэнэй эрьедэ тогтоhон Кызыл хотодо буугаа hэмди.

90 мянган хүн зонтой Тувагай түб хото манай Улаан-Үдэhөө гурба дахин бага хэмжээтэй. Гэбэшье Енисей мүрэнэй зүүн бэеэр нэмжыhэн жэгдэ талаар түбхинэhэн тула үйлсэнүүдынь үргэн, тэгшэ хоёр тээшэнь ута руунь зайлган харахада, хүхэрhэн тала гү, али хаданууд амадан харагдаха юм. Эндэхи засагай газарай байшангууд хотын түб талмайе хүбөөлэн, үзэмжэтэй hайханаар hуулгагдаhан арьялаа ногоон хасуурнуудаар шэмэглэгдэн байна. Гол үйлсын талаhаа түбэй талмайе «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто республикын хүгжэмтэ-драмын театрай шэл, бетон байшан шэмэглээ. Тэрэнэй ялбама сагаан дүрые модоор ганжарлан угалзатуулжа хоноohoн хоёр дабхар гарьха-сахариг бүришье үзэмжэтэй болгоно хэбэртэй. Эдэ бүгэдэ, мүн Министрнүүдэй болон Верховно Советүүдэй байшан тува арадай урдын угалза хээгээр шэмэглэгдээд байхадаа, ёhотойл өөрын онсо шэнжэтэй, hонирхолтой болоно гэлсээбди.

Бүхы Тува соо Буряад оронhоо ошоод ажаллажа байhан манай яhатанай зууга аад зон бии юм ха. Тэдэнэй нэгэн Тувагай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша, искусствын талаар республикын хүгжэмтэ-драмын театрай директорэй орлогшо Василий Аранжинович Бильтагуров Буряадайнгаа делегациие угталсаhан, ошоhон газартань мүн лэ үдэшэлсэжэ ябаа.

— Энэ уряанхай зон гээшэни манай буряадуудта орходоо угайнгаа үндэhэн соёл гээшые гайхалтай наряар сахижа, тахижа ябадаг заншалтай юм. Эндэхи хото, хүдөөдэшье тува яhатанай дундаа ородоор хөөрэлдэжэ байхые харахагүйш. Ганса энээхэн ушар — үндэhэн хэлэ, соёлоо энэ арадай саашадаа hаадгүй урагшатайгаар хүгжөөхэ аргатай байhыень гэршэлнэ. Эдэ фонтанууд, хүшөөнүүд, эдэ томо байшангуудай нюур тала арадайнгаа угай урлалай түхэл маяг дагажа, шэмэглэгдэhэн тула hонин байна ха юм,— гэжэ тэндэхи талмай дээрэ байхадаа Василий Аранжинович тодорхойлоо hэн.

Кызыл хотодо «Найырал», «Пионер», «Каа-хем», «Восток» гэхэ мэтэ кинотеатрнууд, мүн соёлой байшангууд олон. Эндэхи багшанарай, хүдөө ажахын дээдэ hургуулинууд; искусствын, багшанарай, автотранспортна болон худалдаа наймаанай, мүн бусадшье училищи техникумүүд республикынгаа арадай ажахын мэргэжэлтэдые бэлдэжэ байдаг. Хотын олон тоото промышленна предприятинуудhаа «Тувагропромстрой» нэгэдэлэй түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдэй завод ехэ хэмжээнэй бүтээлнүүдые гаргажа, гансашье Кызылэй бэшэ, мүн бүхы республикынгаа бэрилгын хүдэлмэринүүдые хангана.

Гэбэшье манда эгээл hонирхолтойгоор хүлеэгдэhэн Кызыл хотын захадахи, Енисей мүрэнэй причалай хажуудахи талмай дээрэ табигдаhан мантан хүшөө гайхалтай hааб даа. Тэрэнэй дээдэ табсан дээрэ хоноогдоhон дэлхэйн бүмбэрсэгэй түмэр-бетон томо шар-глобус Ази түбиие харуулanхай. Шар-глобусой параллель, меридиануудай оршондо тобойлгожо харуулагдаhан түбиин тэг дундань табан хушуун таблаатай. Энэ хадаа географическа эрдэмэй хэмжүүрээр «Азияны төв» («Азиин түб») гэжэ заагдаhан газар болоно. Энэ дурсагдагша үгэнүүд ород, тува, англи хэлэнүүд дээрэ нюур талынь табсан дээрэ hиилэгдэнхэй.

УГЛӨӨДЭРЭЙНЬ үдэшэ Тувагай хүгжэмтэ-драмын театрай ногоон сэмбээр бүрхөөгдэhэн бүхы 700 hууринууд хуу баран эзэлэгдэнхэй байба. Кызыл хотодо гурбадахияа үнгэргэгдэхөө байhан «Енисейн эхиндэ, Азиин түбтэ» гэhэн хани барисаанай фестивалиин нээлтэ дээрэ Тувагай АССР-эй соёлой министрэй орлогшо Л. М. Борисова, Монголой Арадай Республикын Завхан аймагай соёлой таhагые даагша Цэрэгзэнд болоод, Буряадай түлөөлэгшэ поэт Баир Дугаров гэгшэд, фестивальда хабаадалсахаяа ерэhэн гурбан арадай бэлигтэйшүүлэй урда гаража, энэ hайндэрөөр харагшадые халуунаар амаршалба, хани барисаагаа улам үргэдхэжэ, харилсажа саашадаашье байха тухай hайшаалтай үгэнүүдые хэлэбэ.

Жаргалай, хүгжэн hалбаралгын монгол маягай hүлдэ hайхан зураг-зүүдхэлээр шэмэглэгдэhэн сценэ дээрэ Завхан аймагай түб Уляастай хотын дуу, хатарай ансамблиинхид «Амаршалгын хатараар» концерт нээгээ hэн. Ансамблиин дуушад Зориг, Оюун-Цэцэг гэгшэдэй «Угтаарай, ерэхэбди», «Инаг хайратам» гэhэн аянга hайхан дуунуудые айхабтар бахархалтайгаар гүйсэдхэмсээр, мэдээжэ монгол композиторнууд Шарав, Сэргэлэн, Сэвээнрабдан, Пармзаг болон ансамблиин дирижер Жамьянай зохёоhон аялга хүгжэм монголой арадай инструментнүүдэй оркестрэй жэншэдгүйхэн гүйсэдхэлгөөр зэдэлэн ханхинан байба. Дирижер Жамьян хадаа анхан Ленинградай консерваториин дүүргэhэн, Монгол ороной бэлигтэй залуу композиторнуудай нэгэн юм.

Тувагай хүршэ Завхан аймагhаа хамта 70-аад хүн ерээ hэн. Тэдэнэй таби гаран мэргэжэлтэ артистнуудай гүйсэдхэhэн аялга хүгжэм, дуун болоод хатарнууд харагшадай ёhотойл «нюдэнэй хужар, шэхэнэй шэмэг» болоhон байна.

Удаань «Аха нютаг» гэжэ уран hайханай багахан коллектив харагшадта яhала дулаанаар угтагдаа. Орлигой хүгжэмэй hургуулиин багша Виктор Самаев чаанза, баян дээрэ наадажа, тэндэхи Пионернүүдэй байшангай методист Бата Базаров, Тамара Табитуева гэгшэдэй уян хатарнуудые, дуушад — киносетиин директор Тамара Ангархаева, Сорогой дунда hургуулиин багша Татьяна Дондоковагай, малшан Чимит Мунконовой гүйсэдхэhэн дуунуудые шадамараар дэмжэбэ.

Түнхэнэй аймагай «Хэнгэргэ» гэжэ фольклорой ансамблиин-

ягтайгаар гүйсэдхэгдөө. Жэшээлхэдэ, Алексей Шойгу гэгшын хүтэлбэрилдэг Тува комсомолой шангай лауреат «Саяан» гэжэ инструментальна ансамблиин дуушад, Сочи хотодо үнгэргэгдэhэн совет дуунай бүхэсоюзна конкурсын лауреат болоhон Тувагай АССР-эй габьяата артист Надежда Шойгу болон Галина Сюрюн гэгшэдэй дуулаха маяг шадабар олондо hайшаагдаа. Мүн Тувагай Композиторнуудай холбооной дэргэдэхи хоолойгоор шахан дууладаг «Тыва» гэжэ фольклорно ансамблиин 13 бэлигтэнэй гүйсэдхэлгэ бүгэдэдэ hонирхогдоо. Тэдэнэр гүбэн ондоо янзаар шахажа дууладаг эдитэй байба. Тиихэ...

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: ... хотодохи «Азиин түб» хүшөө. Тувагай АССР-эй хүгжэмтэ-драмын театрай ... шан. «Тыва» ансамблиин ... шан Борис МОНГУШ ... гаа аялгануудые ... шахан гүйсэдхэнэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь В. А. Медведевэй СССР-эй МИД-эй хэблэлэй түбтэ журналистнуудтай хэhэн уулзалга мүнөөдэрэй номерой нэгэдэхи хуудаhанда үгтэбэ.

Мүнөө болотор Улаан-Үдэдэ аалин намдуу юм hэн. Гэнтэ забастовкодо бэлэдхэл хэгдэнэ гэhэн мэдээн тарашаба. Тэдэмнай жолоошод, нүүрhэшэд бэшэ, харин hургуулиин наhа гүйсөөгүйшүүлэй эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэд юм байна. Эндэ гол түлэб эхэнэрнүүд хүдэлдэг гээшэ. Тэдэмнай эрид шиидэнгеэр, эмхитэйгээр бэлэдхэл хэhэн байба бшуу. Стачечна комитет hунгагдажа, 23 ондоо эрилтэнүүд бүхы зиндаанай эмхинүүдтэ тараагдажа, hарын туршада тэдэниие бэелүүлхэ эрилтэ табигдаа. Эрилтэнүүдэй дүүргэгдээгүй hаа, июлиин 15-да hануулга хэлгын забастовко эхилхэ,— гэжэ Буряадай АССР-эй профсоюзуудай соведэй референт Ощепков мэдээсэнэ.

«Үгэ арсалдаата ендэр» гэhэн ниитэ гаршагай материалнууд олоной hонирхол үүсхэдэг. РСФСР-эй Компартиин эмхидхэн байгуулгын съездын делегат, Яруунын районой «Коммунизм» колхозой түрүүлэгшэ Л. Д. Цыбикжаповагай, уншагшадай бэшэгүүд энэ ниитэ гаршаг доро үгтөө.

Хони үсхэбэрилгэдэ селекционно хүдэлмэриие hайжаруулха, эрдэмтэдтэй нягта холбоотойгоор хүдэлмэриеэ ябуулха тухай журналист А. Базархандаев, республикын габьяата зоотехник Л. Хардаев забайкальска нарин ноohотой үүлтэрэй хонидой выставкэ-аукцион дээрэhээ хэhэн репортаж доторoo бэшэнэ.

Сэнхир экран

ПЯТНИЦА, 29

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35— Концерт. 10.05— Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд. 13.30— Время. (14.10 хүрэтэр). 17.30— Время. 18.00—16-тай ба тэрээнhээ дээшэ наhатайшуулда. 18.45— Бидэ ба экономико. 19.30— Эртэ урдын Псковой үнгэ будагууд. 20.15— Политическэ темэдэ хөөрэлдөөн. КПСС-эй XXVIII съездые угтуулан. 21.45—«Богач, бедняк...» —4 серитэй уран hайханай фильм. 4-дэхи сери. 23.00 — Время. 23.30— Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд. 23.35— Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 23.45 — Брейн-ринг, «Хаана, хэзээ, юун болооб?» 00.25— Хараа бодол. 01.55— Шэнэ hонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Булагууд». 9.45—«Арабела» — үхибүүдтэ фильм. 4-дэхи сери. 11.30— Поэт Д. Андреев тухай. УЛААН-УДЭ. 17.55—«Микрофон хүдэлгэгдэбэ» программын кино-хабсаргалта. МОСКВА. 18.30 — РСФСР-эй хото городуудай телестудинууд. «Урагшатай ябыш, нүхэр!» (Шэтын студи). УЛААН-УДЭ. 19.00—«Талын галнууд»— тележурнал (буряадаар). 19.45 — Буряад ороной hонинууд. 20.45—«Зүүн Сибирь» — киножурнал. МОСКВА. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.15— Гүрэнэй камерна «Виртуозы Москвы» оркестрэй концерт. 22.20—«Генеральный директор»— баримтата фильм. 23.00— Время. 23.30—«Большая земля»— уран hайханай фильм.

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ.

ЗАhАБАРИ

«ИЗВЕСТИЯ» газетын 1990 оной июниин 25-най номерhоо абтажа, манай газетын июниин 27-ной номерто толилогдоhон «И. ПОЛОЗКОВОЙ пресс-конференци» гэhэн материал дотор «Известиин» газетын редакциин хүдэлмэрилэгшэдэй гэмээр алдуу гаргагдаhан байгаа. ... асуудалые иигэжэ ... гүйнабди: «...Станисл... геевич Шаталинай ... Александровна Анд... баримталдаг үзэл ... коммунис гэжэ тоол... Харюу соонь С. С. ... ба Н. А. Андреева ... лэгдэнэ.

Кино, театрнууд

Театр оперы и балета
Гастроли Красноярского театра музыкальной комедии. Любовь — всегда загадка — в 19.

«Дружба»
«Новые похождения кота в сапогах» — в 10, «Займем за мафией» — в 12, 14,6, 18-10, 20, «Преступление птуана» — в 22.

«Прогресс»
Красный зал —«Фан» — в 10, 11-40, 13-20, 15-10, 6-50, 19, 20-40.
Зеленый зал —«Кокс молчания («Мент»)» (2:.)— в 10, 12-40, 15-20, 18-10, 20-50.

«Октябрь»
Мультфильмы — в 9-... жем за мафией — в ... 14-50, 16-40, 21 ... роза — эмблема печ... ная роза — эмблема ... серии) — в 18-30.

«Байкал»
«Дом на Кэролл-стр...» 30, 20-30.

«Аршан»
«Зеленый огонь ко...» 21.

ДК «Текстильщик»
«Семья» в (2 сер...) 20-30.

НАШ АДРЕС: 670000, УЛАН-УДЭ ул. Каландаришвили, 23.

Телефоны редакции: редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды — 2-60-91, 2-56-23; промышленности и строительства — 2-61-35, агропромышленный — 2-64-36, 2-63-86; советского строительства и быта — 2-69-58; культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63; информации — 2-34-05; переводов — 2-54-93; писем и селькоров — 2-67-81; корректорская — 2-33-61; выпускающие — 2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин — 91-1-44, г. Северобайкальск — 35-73, п. Хоринск — 55-6-99, г. Закаменск — 31-61, п. Кырен — 91-9-79, п. Агинское — 3-40-69. Директор издательства — 2-37-32, бухгалтерия — 2-33-77, вахта — 2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901.

Газета отпечатана республиканской типографией Госкомиздата Бурятской АССР Дворор 2-40-45 НЭ3545. Заказ № 149.